

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

**DOĞUMDAN SONRA İLK KEZ TANIŞTIRILAN
BEBEKLER İLE BABALARIN BAĞLANMA DURUMU VE
İLETİŞİM ÖRÜNTÜSÜNÜN İNCELENMESİ**

Mustafa KARA

**HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**DANIŞMAN
Doç. Dr. Şenay ÇETİNKAYA**

ADANA-2017

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

**DOĞUMDAN SONRA İLK KEZ TANIŞTIRILAN
BEBEKLER İLE BABALARIN BAĞLANMA DURUMU VE
İLETİŞİM ÖRÜNTÜSÜNÜN İNCELENMESİ**

Mustafa KARA

**HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**DANIŞMAN
Doç. Dr. Şenay ÇETİNKAYA**

Bu tez, Çukurova Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından
..... No'lu proje olarak desteklenmiştir.

Tez No:
ADANA-2017

KABUL ve ONAY

Hemşirelik Anabilim Dalı

Tezli Yüksek Lisans Programı Çerçevesinde yürütölmüş olan

“Doğumdan Sonra İlk Kez Tanıştırılan Bebekler İle Babaların Bağlanma Durumu ve İletişim
Örüntüsünün İncelenmesi”

adlı çalışma, aşağıdaki jüri tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Tarihi: 15 / 02 / 2017

TEZ SINAV JÜRİSİ

Doç.Dr. Şenay ÇETİNKAYA
Çukurova Üniversitesi
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği
Başkan

Prof.Dr. Hacer YAPICIOĞLU YILDIZDAŞ
Çukurova Üniversitesi
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları ABD

Üye

Doç.Dr. Hacer Çetin
Mersin Üniversitesi
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği

Üye

Yukarıdaki Tez, Yönetim Kurulunun / / tarih ve
edilmiştir.

sayılı kararı ile kabul

Prof.Dr. Behice DURGUN
Sağlık Bilimleri Enstitü Müdürü

T.C. ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS / DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI
ETİK BEYANI

Çukurova Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesini okuduğumu ve anladığımı ve Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Tez olarak sunduğum bu çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda bu konuda hakkımda yapılacak tüm yasal işlemleri ve aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. 15/02/2017

Mustafa KARA

Kayıtlı olunan Program : Hemşirelik Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı
Tezin Konusu : Doğumdan sonra ilk kez tanıştırılan bebekler ile babaların bağlanma durumu ve iletişim örüntüsünün incelenmesi

Tezin Türü : Yüksek Lisans : ☒ Doktora: ☐

Danışmanın Adı-Soyadı : Doç.Dr. Şenay ÇETİNKAYA

Danışmanın İletişim Bilgileri

Telefon : 05353492958
E-Posta : senayg_202@hotmail.com

Öğrencinin İletişim Bilgileri

Telefon : 05059777429
E-Posta : mustafaakara@hotmail.com
Adresi :

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans öğrenimim boyunca deneyimlerini aktaran, her zaman destek, ilgi ve anlayışını esirgemeyen çok saygıdeğer danışmanım sayın Doç. Dr. Şenay ÇETİNKAYA'ya,

Çukurova Üniversitesi Hemşirelik Anabilim Dalı'ndaki bana emeği geçen tüm hocalarıma,

Ekip bilinci içinde hep uyumla çalıştığımız Yüksek Lisans dönem arkadaşlarıma,

Yüksek Lisans ders aşamasında destek olan, Şanlıurfa Balıklıgöl Devlet Hastanesi Sağlık Bakım Hizmetleri Müdürü Gülay ÇARDAK'a ve üroloji servis hemşireleri değerli meslektaşlarıma,

Tanıştığım andan beri her zaman yanımda olan, destek veren sevgili eşime,

Beni bugünlere getiren, eğitim hayatım boyunca bir an olsun desteğini çekmeyen, hep yanımda olan annem, babam ve kız kardeşime,

Bu süreçte adını sayamadığım ve emeği geçen herkese sonsuz teşekkürü bir borç bilirim.

Saygılarımla,
Mustafa KARA

İÇİNDEKİLER

KABUL ve ONAY	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar DİZİNİ	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	3
2.1. Aile Kavramı	3
2.1.1. Çocuğa Karşı Aile Tutumları	3
2.1.2. Aile Merkezli Bakım ve Yararları	5
2.2. Türk Toplumunda Babalık Kavramı	6
2.2.1. Babanın Çocuğun Gelişimine Etkisi	7
2.2.2. Günümüzde Babalık Rolü	9
2.2.3. Babalık Algısını Etkileyen Faktörler ve Babalık Olgusunun Çocuğun Yaşamına Etkisi	11
2.3. Bağlanma Kavramı	12
2.3.1. Bağlanma Kuramı	14
2.3.2. Bağlanma Stilleri	16
2.3.2.1. Ainsworth'un Üçlü Bağlanma Stilleri	16
2.3.2.2. Hazan ve Shaver'in Üçlü Bağlanma Modeli	17
2.3.2.3. Bartholomew'in Dörtlü Bağlanma Modeli	18
2.3.3. Bağlanmayı Etkileyen Faktörler	19
2.3.4. Anne-Bebek Bağlanması (Maternal Bağlanma)	20
2.3.5. Baba-Bebek Bağlanması (Paternal Bağlanma)	21
2.3.6. Bağlanmanın Psikopatolojisi	23
2.4. Baba-Bebek Bağlanmasında Hemşirenin Sorumlulukları	24
3. GEREÇ ve YÖNTEM	27
3.1. Araştırmanın Tipi ve Amacı	27

3.2. Araştırmanın Yeri ve Tarihi	27
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	27
3.4. Araştırmanın Etiği	28
3.5. Veri Toplama Araçları	28
3.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	28
3.7. Veri Analizi	29
4. BULGULAR	30
5. TARTIŞMA	54
6. SONUÇ ve ÖNERİLER	61
6.1. Sonuçlar	61
6.2. Öneriler	62
KAYNAKLAR	63
EKLER	69
ÖZGEÇMİŞ	81

TABLÖLAR DİZİNİ

<u>Tablo No:</u>	<u>Sayfa No:</u>
Tablo 1. Aileye ait tanıtıcı bulguların dağılımı	31
Tablo 2. Doğuma ait bazı bulguların dağılımı.....	33
Tablo 3. Bebeğe ait bazı bulguların dağılımı.....	34
Tablo 4. Baba olmaya ait bazı bulguların dağılımı.....	34
Tablo 5. Babaların doğumdan sonra bebekleri ile tanışmalarına ait bulguların dağılımı	35
Tablo 6. Babalara doğumdan bir ay sonra uygulanan bebekleriyle ilgili bazı sorulara ait	37
Tablo 7. Bebeklerinin doğumundan bir ay sonra babaların bebeklerine dair duygu durumuna ait bulguların dağılımı	39
Tablo 8. Bebeklerinin doğumundan bir ay sonra babaların hislerine dair bazı bulguların dağılımı	41
Tablo 9. Babanın bebeğine karşı hisleri ve bebeğin bakımına katılması ile doğumdan sonra bebeğini kucağına alması arasındaki ilişkinin incelenmesi	42
Tablo 10. Babaların bebeklerinin doğumundan bir ay sonra bakıma katılmaları ile bazı	44
Tablo 11. Babanın bebeğin bakımına katılma, bebeğe ve eşine yaklaşım durumu ile babanın yaşı arasındaki ilişkinin incelenmesi	45
Tablo 12. Babanın eğitim durumu ile bebeğin bakımına katılmasının incelenmesi	47
Tablo 13. Bebeğin cinsiyeti ile babaların bakıma katılma durumu arasındaki ilişkinin incelenmesi.....	47
Tablo 14. Annelerin eğitim durumu ile babaların bakıma katılma ilişkisinin incelenmesi	48
Tablo 15. Babanın bakıma katılma durumu ile ailenin gelir durumu arasındaki ilişkinin incelenmesi.....	48
Tablo 16. Babaların başka çocuk olması ile şimdiki bebeklerinin kalp sesini dinlediklerinde hissettikleri heyecan ilişkisinin incelenmesi	49
Tablo 17. Babanın eğitim durumu ile büyüdüğünde bebeğine olası davranış tarzı arasındaki ilişkinin incelenmesi.....	50
Tablo 18. Babanın bebeğiyle ilgilenme ve bakıma katılma durumu ile bebeğinin ilk kalp sesini dinleme durumu arasındaki ilişkinin incelenmesi	51
Tablo 19. Babanın, çocukken babasıyla olan ilişkilerinin, kendi bebekleri ile olan iletişimlerine yansımalarının incelenmesi.....	52
Tablo 20. Babanın bakıma verdiği destek ile kendisini tanımlayan cümle arasındaki ilişkinin incelenmesi.....	53

ÖZET

Doğumdan Sonra İlk Kez Tanıştırılan Bebekler ile Babaların Bağlanma Durumu ve İletişim Örüntüsünün İncelenmesi

Doğumdan sonra ilk kez tanıştırılan babalar ile bebeklerin bağlanma durumu ve iletişim örüntüsünün incelenmesi amacıyla yapılan yarı deneysel tipte bir araştırmadır.

Araştırma, Ekim 2016- Aralık 2016'da Sağlık Bilimleri Üniversitesi Adana Numune Eğitim Araştırma Hastanesi ile Adana Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi doğumhane klinikleri ve doğum servislerinde, 50 baba ile yüz yüze görüşülerek yapıldı. Deney grubunda, doğumdan sonra babaların kucaklarına verilen bebekler ile babaların iletişimi gözlemlendi, bebeklerini kucaklarında tutma süresi kronometre ile belirlendi. Kontrol grubunda ise hastanenin rutin uygulaması gerçekleşti. Araştırmadan bir ay sonra babaların bebekleriyle iletişimi, bağlanmaları ve bakıma katılmaları uygulanan anket formuyla tekrar incelendi.

Araştırmaya katılan babaların yaş ortalaması 31.96 ± 5.14 idi. Babaların 46'sının (%92) eşlerinin planlı olarak gebe kaldığı, 35 bebeğin (%70) sezaryen ile doğduğu, 14(%28)'ünün normal vajinal doğum ile 1(%2)'inin ise spinal anestezi altında doğduğu belirlendi. Araştırmaya katılan babalardan 29'unun (%58) babalığa her zaman hazır olduğu fakat işlerinin yoğunluğundan dolayı eşlerine yardımcı olamayacağını belirttiği, 21'inin (%42) bebeğin bakımına severek ve isteyerek katılacağını belirttiği belirlendi. Çocuğunu kucağına almayan babaların %84 nadiren veya hiç bebeğin bakımına katılırken, çocuğunu kucağına alan babaların %48'inin bebeğinin bakımına sık sık katıldığı tespit edildi. Babanın bebeğini kucağına alması ile bakıma katılması arasında anlamlı bir ilişki bulundu ($p < 0.05$).

Bebeklerin babalarıyla doğumdan hemen sonra tanıştırılması ve babanın kucağına verilmesi, ilerleyen dönemlerde baba ile bebek arasında kurulacak bağlanma durumu için önemli olduğu saptanmıştır. Hemşireler bu konuda babayı desteklemede önemli bir rol oynamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Baba, bebek, bağlanma, hemşire, iletişim.

ABSTRACT

Investigation on Connection Status of the Babies and the Fathers Introduced Each Other In The First Time After Birth and Evaluation of Communication Patterns

The study was conducted as a semi-experimental design for investigating Attachment and communication patterns of fathers introduced to their newborns for he first time after birth.

The research was conducted with 50 fathers by face to face meeting in delivery rooms and maternity wards in Health Sciences University Adana Numune Education and Research Hospital and Adana Gynecology and Children Diseases Hospital between October 2016-December 2016. Communications of fathers and newborns given in their laps were observed in experimental group after birth and time of keeping newborns on their laps were determined by a chronometer. In control group, routine implication of hospital was occurred. Communication of fathers with their babies, attachments and attending to care of their newborns were investigated 1 month after study.

Mean age of fathers is 31.96 ± 5.14 . 46 (92%) of fathers' wives became pregnant planned, 35 (70%) newborns were born with ceserean section, 14 (28%) newborns were born with vaginal delivery and 1 (2%) newborn was born under spinal anesthesia were determined. Of fathers 29 (58%) participated to the study stated that they were ready for fatherhood everytime but they could not help to their wives because of workload and 21 (42%) of them would attend lovingly and willingly to cares of their newborns. It was detemined that 48% of fathers took on lap their newborns attended often to their cares while 84% of fathers did not took on lap their newborns attended to their cares rarely or not at all. A significant correlation was found between fathers' taking their newborns on their laps and attending to care ($p < 0.05$).

Introducing newborns to their fathers shortly after birth and given on lap to their fathers are determined as a significant finding for attachment between babies and fathers in further periods. Nurses play an important role in supporting the father in this regard.

Key words: Father, baby, bonding, nurse, communication

1. GİRİŞ

Aile evrenseldir; yeryüzünde buna içgüdüleriyle hareket eden hayvanlar da dahil tüm topluluklarda rastlanır. Kişinin sosyalleşme hareketleri ilk ailede başlar. Aile, insanların toplumsal varlıklar olmasından dolayı doğal bir bağ oluşturmuş halidir. Ayrıca yaşadığımız toplumlarda aile kavramı hukuksal olarak düzenlenmiş olduğu için hukuki bağ da aile kavramını oluşturmaktadır (1).

Aile, içerisinde bulunduğumuz toplumun en önemli yapı taşıdır ve toplumun en küçük sosyal birimi olarak tanımlanabilmektedir. Bir erkeğin kendisini baba olarak nasıl hissettiği ve babalığa bakış açısı bebeğinin bakımına katılımı açısından büyük rol oynamaktadır. Baba, babalığın güzel ve anlamlı bir şey olduğunu düşündüğü zaman bakıma katılmada artma görülmektedir (1-3).

Çocukluk dönemindeki birey biyolojik gelişimi ile birlikte sosyal, duygusal ve zihinsel gelişimi tamamlarken yoğun bir süreçten geçer. Ailenin bu dönemde çocuğun üzerindeki etkisi oldukça önemlidir ve bu etki bireyin yaşamı boyunca etkisini gösterir (4).

Bireylerin davranışlarının incelenmesi, psikolojinin araştırılması için önemli bir yere sahiptir (5).

Annenin davranış ve hareketlerinin çocuk üzerindeki etkileri ciddi bir literatür oluşturmaya karşın baba-bebek ilişkisi, babanın bebek üzerindeki rolü, çocuğun gelişiminde babanın etkisi gibi konular üzerine az çalışma yapılmıştır. Son yıllarda bu bakış açısının değişmeye başlamasıyla ve yapılan çalışmalarda babanın da bebeğin gelişimi, bebekle aile ilişkisinde anne kadar etkili ve önemli olduğu, ebeveynliğin vazgeçilmez bir parçası olduğu belirtilmektedir. Son zamanlarda babanın çocuğun gelişimine ve bakımına etkisinin arttığı söylenebilmektedir. Bu artışın delili olarak ise ilgili dergilerdeki makaleler, gazetelerdeki özel yazılar, kitaplarda bu konunun daha fazla ele alınması, bazı sivil toplum örgütlerinin ve bazı kuruluşların, babaları hedef alarak yaptıkları etkinlikler, yapılan araştırmalar ve bilimsel tartışmalar olarak gösterilebilir. Bu çalışmalar, çocukların iki ebeveynlerinin olduğu bilinci oluşturulmasında ve babaları çocuklarla ilgilenme konusunda cesaretlendirmede başarılı olduğu görülmektedir. Ancak maalesef ki babalar eskiye göre daha çok çocukları ile ilgilenseler de, annelerinden çok daha az ilgilendikleri belirtilmektedir (6).

Aile üyeleri arasında duygunun düzenlenmesi, bağlanma kuramının bir ilkesi olarak belirtilmektedir ve önemli bir role sahiptir. Mikulincer'e göre güvenli bağlanan kişiler, kendisini yenen kişilerdir ve disosyatif mekanizmaları kullanmaya gereksinim duymayan kişilerdir. Bu kişilerin güvenli bağlanma biçimleri, özgüvenleri, iyimserlikleri, yerinde ve duruma uygun davranışlara sahip olmalarına yardım etmektedir (7,8).

Babalar, annelik rolünün benimsenmesi ve bakım kısmında anneye desteklerini esirgememelidir. Bu destek başka birileri tarafından yerine getirilememektedir. Babanın anneye desteği ve anne ile etkileşimi annenin gerginliğini azalttığı gibi, annenin rolünü benimsemesine de yardımcı olmaktadır (9).

Babaların bebekleri ile doğru iletişim ve güvenli bağlanma kurması, bebeklerinin yabancılara karşı daha güvenli bir iletişim kurmasında kolaylık sağlamaktadır. Ayrıca baba ile bebek arasındaki iletişimin çocuğun bilişsel gelişimine katkı sağladığı belirtilmiştir. Babalar bu konu hakkında hemşireler tarafından bilgilendirilip ebeveynliğe hazırlanmalıdır (10,11).

Ebeveyn-bebek arasındaki bağlanmanın büyük bölümü doğumdan hemen önce başlar ve doğumdan sonra artarak devam eder. Anneler, doğumdan sonra bir süre kendi öz bakımları ve doğumun fiziksel etkiler ile ilgilendikleri için bu konularda hemşire ve ebeler bazı bir takım sorumluluklar düşmektedir. Hemşire ve ebeler, anneler ile bebekleri arasındaki iletişim ve bağlanmayı doğru bir şekilde geliştirilmesi için önemli bir rol oynamaktadır. Çocuk sağlığı ve hastalığı hemşireleri postnatal dönemde anne-baba-bebek ilişkilerini gözlemlemeli, kayıt etmeli ve onları doğru bir şekilde yönlendirmelidir (12-14).

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Aile Kavramı

Aile, sosyoloji dalı incelendiğinde en çok göze çarpan temel kurumlardan birisidir. Aile, birey dünyaya geldiği andan itibaren içinde yer aldığı, ona yaşamını düzenli ve güvenli bir şekilde devam ettirmesi için en çok desteği veren bir ortamdır. Aile, toplumsal değer yargıları, normatif kurallar ve kişilerarası sosyalleşmenin en önemli yaşandığı ve ileride geleceğine yön vereceği toplumsal yapıdır (15,16).

Aile, aile üyelerinin fiziksel, duygusal ve ekonomik gereksinimlerini karşılayan, hayatın her aşamasında çocuğa yol gösteren ve destek olan, çocuğu hayata hazırlayan toplumsal yapı olarak belirtilmektedir (17).

Çocuklar, hayata geldikleri andan itibaren öğrenmeye başlarlar. Bu öğrenmeye eşlik eden en önemli unsur bebeğin ailesidir. Çocuğun duygusal, zihinsel ve fiziksel açıdan gelişmesinde ailenin yeri azımsanamayacak kadar önemlidir. Ailenin, çocuğun okul başarısında ve olumlu davranışları geliştirmesi açısından çocuğa destek olması beklenirken, çocuğun sosyal ilişkilerini geliştirmesi ve ilişki kurma biçimini belirlemesi açısından da önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir. İnsanın duygusal, zihinsel ve fiziksel olarak gelişimini tamamlamasında, toplumsallaşma ve kişiliğinin oturmasında en önemli unsur ailedir (18,19).

Ailenin merkezi olan anne-babalar geleneksel kültürlerine göre yaşam sürdürmektedir. Bu duruma göre anneden çocuk doğurması, çocuğa bakım vermesi ve çocuğu beslemesi ile birlikte ev işlerini yapması beklenirken, babadan ise ailenin maddi kaynağını sağlaması, aileyi koruması, dış çevre ile ilişkileri sağlaması beklenmektedir (20).

2.1.1. Çocuğa Karşı Aile Tutumları

Çocuğun sosyal çevreyle olumlu ilişki kurması, girişken, yapıcı, duygu ve düşüncelerini ifade edebilen bir birey olmasında anne-babanın çocukla kurduğu ilişki oldukça önemli bir yere sahiptir. Anne-baba olmak, çocuğu dünyaya getirip, ihtiyaçlarını karşılamakla yetinmek demek değildir. Onu sevgi ortamında büyütmek diğer ihtiyaçların hepsinin önünde gelmektedir (21,22).

Aşırı sert ve otoriter ailelerde, çocuk yaptığı birçok davranıştan sonra eleştirilmektedir ve bunun sonucu olarak cezalandırılmaktadır. Aşırı otoriter tutum, çocukları korkak, çekingen, diğer insanlarla iletişim kurmakta zorlu çeken, içe dönük ve saldırgan özellikte bir karaktere bürüyebilmektedir (21,23). Aşırı otoriter aile tutumlarının çocuklarında kinci, saldırgan, içe dönük, pasif bir kişilik karakteri görülmektedir. Bu aile tiplerinde ceza olarak ise genellikle ağır cezalar ve dayak olmaktadır. Bu tarz cezalar da çocuğun ruhsal gelişiminde ciddi yaralar açmaktadır (24).

Aşırı hoşgörölü ailelerde, çocuğun her isteğı yerine getirilmektedir. Bu davranış da çocuğun gerçek hayatı ve hayattaki kuralları tanımasını zorlaştırır. Bu ailelerde cezalar ya unutulmuş ya da ertelenmiştir. Bu yüzden anne-babanın kurallarına uymak yerine onları yönetmeyi tercih etmektedirler (21,25).

Aşırı koruyucu aileler genellikle tek çocuğa sahip olan ya da uzun zaman sonrasında çocuk sahibi olan ailelerdir. Anne-babalar çocuklarına gereğinden daha fazla kontrol ve özen göstermektedir. Ancak çocuk bu tutumla birlikte, sürekli birilerine bağılı olarak yaşamaya alışmaktadır. Bu tutuma sahip ailelerin çocuklarında kendine güven sorunu, başka birilerine bağımlılık, anne bağımlılığı, istediklerini elde edemeyince ağlamayı huy edinen, inatçılık gibi olumsuz davranışlar görülmektedir (25,26).

Tutarsız ailelerde, çocuğun yaptığı davranışlar bazen olumlu karşılandığı gibi bazen de aşırı sert bir tepki alabilmektedir. Böyle ailelerde yetişen bir çocuk nerede ne yapacağı konusunda bocalar ve özgüveni düşük ve tutarsız bir kişiliğe sahip olma ihtimali yüksektir (21).

Demokratik ailelerde ise çocuğa olumlu davranışlar kazandırılır. Çocuğun varlığına ve isteklerine saygı duyulmasına dayanan bir aile modelidir. Çocuk nerede nasıl davranacağını, hangi durumlarda ceza, hangi durumlarda ödöl alacağını bilmektedir. Bu tutum içerisinde yetişen çocuklar saygılı, kararlı, özgüveni yüksek ve akademik kariyerinde başarılı olmaktadır. Bu tip ailelerde yetişen çocuklar lider özelliğine sahip, kendi kendini yönetebilen sağlıklı ve dengeli karakterde çocuklar olabilmektedirler. Demokratik aile tutumu, çocuklarda olumlu sosyal ve zihinsel gelişime yol açmaktadır (21,22,24,25)

2.1.2. Aile Merkezli Bakım ve Yararları

Aile merkezli bakım, hastane ortamında ve taburcu olduktan sonraki dönemde çocuk ve ailenin isteklerinin en verimli biçimde karşılandığı bakım şeklidir. Çocuk hemşireliğinde bu bakım; çocuğun ve ailesinin fiziksel, duygusal, entelektüel, sosyal, kültürel ve spiritüel yönlerden bütün yaklaşımları içerir (27).

Ebeveyn ile sağlık personeli arasındaki iletişim arttıkça karşılıklı güven sağlanmaya başlar. Aile merkezli bakımda, çocuğa ilişkin bilgilerin doğru ve net bir şekilde ebeveynlerle paylaşılması ve ebeveynin çocuğun bakımındaki rolüne yardımcı olunmasıyla sağlık personeli ile ebeveyn arasındaki güvenin artırılması mümkündür (21).

Hastanede yattığı sürede çocuğun enerjisinin büyük bir kısmının anksiyete ile baş etmede harcadığı belirtilmiştir. Bu anksiyeteyi azaltmak ve iyileşmeyi hızlandırmak için ebeveynlere aile merkezli bakım önerilmektedir (28).

İrkını, rengini, dilini ayırmaksızın çocuğu hakkında sürekli ve doğru bilgi paylaşımı yapmak, ailenin çocuğun hayatındaki önemini doğru kavramak ve ebeveynlere doğru şekilde aktarmak, sağlık politika ve programlarını ailenin iletişimini güçlendirecek şekilde etkili bir biçimde kullanmak aile merkezli bakımın ilkelerindendir (28).

Çocuklar hastanede kaldığı süre içerisinde fiziksel yönden zarar görme hissi, invaziv girişimler, ağrı, ölüm gibi bir takım kaygı verici durumlarla karşılaşabilirler. Çocuğa bakım veren kişi ile arasındaki iletişimi güçlendirmek aile merkezli bakım ile sağlanmaktadır. Temel güvenin oluşturulmasında, hastanede yapılan işlemlere uyum sağlamada, ebeveynleri çocuklarının bakımına katılmasını desteklemede, hem ebeveynlerin hem de çocuğun stres düzeylerini azaltmada, iyileşme süresinin kısaltılmasında aile merkezli bakımın pozitif etkileri olduğu görülmektedir (21).

Aile merkezli bakım ile birlikte ebeveyn ile bebek arasındaki bağlanmanın güçlendiği, bakım veriminin arttığı, çocuğun öz yeterlilik duygusunun arttığı, ailelerin çocukları hakkında daha çok bilgiye sahip oldukları belirtilmektedir (29).

2.2. Türk Toplumunda Babalık Kavramı

Baba kavramı, kelime anlamı “ata” olup Türkçe’nin dışında Fars, Berberi, Rus ve Rumen dillerinde de kullanıldığı görülmektedir. Baba/bab kavramı, Türk topluluklarında evliye, aziz, ata, sultan kelimeleri ile aynı anlama sahip olup genel olarak evliya anlamında kullanılmaktadır (30).

Aile üyeleri olan anne, baba ve çocuğa ait sorumluluklar toplumdan topluma farklılık gösterebilmektedir ve yine aynı aile üyeleri içerisindeki sorumluluklar zamana göre de değişiklik göstermektedir. Biyolojik olarak bakacak olursak bir anne ve babayı anne-baba yapan, doğumuna vesile oldukları bebekleridir. Annelik, babalık ve çocukluk kavramları toplumsal, kültürel ve tarihsel bir bağlamın etkileriyle yoğrulmaktadır ve şeklini almaktadır (2).

İlk kez anne-baba olacak kişiler için bu duygu yaşamda önemli bir noktadadır ve bazı zorluklarla karşılaşabilmektedirler. Bu zorlukların sebebi anne-baba olma sorumluluğunu alma duygusudur. Bu duygu sorumluluğu almaktan korkma, anne-baba rollerine alışamamaktan korkma duygusudur. Yaşamda, işte, ilişkilerde ve evdeki yeni düzende yeni bir uyum sürecidir. Bu süreç özellikle yeni doğum yapmış fiziksel bir değişim de yaşayan anne için daha da önemlidir. Eğer anne ya da baba kendisini ebeveyn olmaya hazırladıysa ve aile içerisinde güçlü bağlar varsa bebeğe alışma süreci kısacaktır ve ilk zamanlardaki bağlanma daha hızlı ve güçlü olacaktır. Doğumdan hemen sonra annedeki duygusal dalgalanmalar, hormonlardaki değişime, eşin ilgisizliğine ve yeterli desteği vermeyişi gibi bazı sebeplerden dolayı ortaya çıkabilir. Bazı annelerde bu duygu durumu uzun sürebilir ve bazı depresyon durumları ortaya çıkabilir. Bazı annelerde ise bu duygu durumu daha kısa sürer ve kısa bir süre sonra kaybolur. Anne kendisini ilk haftalarda mutsuz, üzgün, çaresiz hissedebilir. Bu durumlarda babaların psikolojik desteği çok önemlidir. Bu destekle annenin kaybettiği kontrolü kazanmasına ve duygularını tanımasına yardımcı olur (2,31).

Anneye aile içerisinde anlamsal roller düşerken babaya toplumsal ya da geleneksel roller düşmektedir. Baba Türk toplumunda maddi ihtiyaçları karşılayan kişi iken; anne ev işlerini, çocuk bakımını ve ailenin duygusal yaşamını düzenleyen kişidir. Babanın çocuklarına yaklaşımlarını çocuğun cinsiyeti, babanın yaptığı işten maaşından memnun olup olmaması, eğitim durumu ve eşlerinin çalışıp çalışmaması gibi birçok faktör etkilemektedir. Bazı çalışmalarda bunlar farklılık göstermektedir (32,33).

Sosyolojik olarak on sekizinci yüzyılda ataerkillik, kadının erkek egemenliği altında kaldığını, özgür bir yaşama sahip olmadığını göstermektedir. Ataerkillik, erkeklerin otoriter olduğu bir sisteme dayalı sosyal bir yapıdır. Soy ağacı erkeğe göre belirlenir, erkeğe karşı gelmek suçtur ya da ayıplanır. Bu sistemde parayı kazanan erkektir, kadınlar ise ev işlerini yapmakla beraber çocuğun bakımını karşılamaktadır. Ataerkillik sisteminde erkeğe itaatkar olmak en önemli kurallardandır. Türk toplumu ataerkil bir yapıya sahiptir. Geleneksel Türk kültüründe baba otoritesi oldukça önemlidir. Türk toplumundaki babalar ailenin geçimini sağlayan, disiplin uygulayan, çocuklarına az ilgi gösteren, çocuklarıyla az oyun oynayan ve çocuk bakımına az katılan bir role sahiptir (34).

Türkiye'deki babalar, maddi geçimi sağlayıp kendi görevinin bittiğini düşünüp, çocukların gürültüsünden uzak kalmayı tercih ettiklerini dile getirmektedir (2).

Modern toplumlarda erkek ile kadın arasında eğitim, çalışma hayatı ve siyasi yaşama katılım gibi alanlarda hukuk ile birlikte eşitlik sağlanmıştır. Aile kurumu, kadın ve erkek arasındaki eşit olmayan rolleri göz önüne alarak yeniden rol dağılımına gidebilmektedir. Ailedeki roller, kadının, erkekle eşit haklara sahip olma ilkesi bünyesinde yeniden yapılandırılmaktadır. Modern toplumlarda anne sadece çocuğa bakım veren kişi değil, evin maddi geçimine katkıda bulunan, ev ile ilgili konularda karar verebilen, meslek sahibi olarak topluma ve bilime katkı verebilen bir birey haline gelmiştir. Ev geçiminde katkıda bulunan, erkekle eşit haklara sahip olan, çocuklarla ilgili konularda düşüncesini açıkça belirtebilen kadınlar artık erkeklerle eşit haklara sahip olarak erkeklerle aralarındaki ailedeki rol farklarını giderek ortadan kaldırmaktadır (2,35).

2.2.1. Babanın Çocuğun Gelişimine Etkisi

Günümüzdeki psikoloji kuramları, kişiliğin çevreyle kurulan iletişim ve kişilik özellikleri ile oluştuğunu belirtmektedir. Aile, çocuğun kişiliğinin oluşması için doğumdan sonra çocuğa en yakın kişiler olarak çocuğa çevresel etmenleri oluşturan önemli bir yapıdır. Zamanla değişen hayat şartlarıyla birlikte anne-baba rol algılarının çocuğun hayatındaki dengeleri değiştirdiği belirtilmektedir. Sosyal ve ekonomik gelişmeler aile içerisindeki bazı rollerin değişimine sebep olmuştur. Kadınların çalışma hayatına atılması ile birlikte, kadın-erkek eşitliğinin de gelmesi, eğitim durumunun

artması babaları çocukla ilgilenme konusunda tetiklemektedir. Böylelikle babalar çocuklarıyla daha çok vakit geçirmekte, bebekler ile babalar arasında daha aktif bir bağlanma sağlanmaktadır (36).

Çocuğun sosyal, fiziksel ve zihinsel gelişiminde babanın da önemli katkısı bulunmaktadır. Ebeveynlerine güvenli bağlanan çocukların daha sosyal olduğu görülmektedir. McDonald'ın üç-beş yaş arası çocuklarla ilgili yaptığı çalışmaya göre, kendi yaş grubu tarafından pek sevilmeyen çocuklar ile diğer çocuklar karşılaştırıldığında, sevilmeyen çocukların babalarının daha az sevgi gösterdikleri belirlenmiştir. Bu çalışma göstermektedir ki, çocuklara babalar tarafından sağlanan uyarıcılar, çocukların doğru ve güçlü iletişim sağlaması için oldukça önemlidir. Ebeveynlerin çocukları karşısında etkin bir rol oynaması çocuğun sorunlar karşısında çözüm bulmasını ve ortama daha çabuk adapte olup uyum sağlamalarını kolaylaştırmaktadır. Güvenli, sevgi ve doğru iletişime dayalı anne baba ve çocuk ilişkisi, yaşamdaki bazı risk ortamlarında çocuğu koruyucu ve onarıcı bir süreç olma özelliği taşımaktadır. Mesela düşük sosyo-ekonomik bir ailede büyüyen bir çocuğun, sevgiye dayalı bir ebeveyn-çocuk ilişkisi var ise çocuk problemler karşısında daha kolay çözüm bulmaktadır. Baba, eğitimi arttıkça daha demokratik ve cinsiyetin önemsenmediği, çocuk gelişimi ve bakımı konusunda daha bilgili ve bu konuda daha aktif katılan bir birey haline gelmektedir ve daha çok sorumluluk almaktadır (36,37).

Babalık göstermenin zamanı ve yaşı yoktur. Baba, bebeği doğduğu andan itibaren hatta anne karnındayken ona ilgi ve şefkat göstermelidir. Çocuğu iki yaşlarında iken ona yakınlaşmaya çalışan baba, bebeğiyle iletişime geçmek için geç kalmış ve babalık görevini hakkıyla yerine getirememiş demektir (36).

Babaların çocukları ile zaman geçirerek onlarla oyun oynamaları, konuşmaları, onların bakımına ve onlarla ilgili kararlara aktif katılmaları bebeğin güven duygusunu geliştirecek etkenlerdendir. Ayrıca baba-bebek arasındaki ilişki ne kadar sıcak ise anne-çocuk ilişkisini tetikleyerek güvenli bağlanma duygusunun gelişimini de kolaylaştırmaktadır. Geleneksel kültürlere bağlı ailelerde, babalar para kazanarak ailenin geçimini sağlamayı kendi istekleri ile kabul ederek babalık rol kimliğinin gelişimine katkıda bulunur. Aynı zamanda sağladığı ekonomik desteğiyle, anneyi ekonomik sıkıntıdan kurtararak annenin çocuğun ihtiyaçlarını doğru zamanda ve verimli bir şekilde karşılamasını sağlayarak aile bağlarına katkıda bulunmaktadır. Ayrıca anne

ile baba arasındaki ilişkinin bozuk olduğu ailelerde, anne-çocuk ilişkisi olumsuz etkilenecek çocuğun gelişimine olumsuz olarak yansımaktadır. Evlilikleri iyi gitmeyen ailelerde ise çocuk gelişimi evdeki gerginlikten dolayı ya da anne babayı çok görememekten dolayı olumsuz etkilenir. Boşanma durumunda ise çocuğun babayı görememesi, birlikte fazla zaman geçirememesi baba ile çocuk arasındaki bağlanmayı kötü etkiler (35).

2.2.2. Günümüzde Babalık Rolü

Birçok toplumda, 1980'lere kadar çocuklara ebeveynlik yapmak, çocuğun bakımını gerçekleştirmek, onları geleceğe hazırlamak annenin göreviydi ve babalar çocuklarıyla daha iyi bir iletişime sahip olma, onlarla sırdaş olma şansını kaçırmaktaydılar (6).

Kültürden kültüre baba-bebek bağlanma arasında çeşitli farklılıklar vardır. Munroe, Belize, Kenya, Nepal ve Amerikan Samoası'ndaki anne-çocuk ve baba-çocuk temasını gözlemledi ve bebek bakımında, baba desteğinde önemli farklar buldu. Açıkçası, baba-bebek etkileşimi pek çok dış faktörden etkilenir. Mesela İsveçli babalara doğumdan sonra çocuk bakım teknikleri öğretilir ve doğumdan sonra kısa bir süre çalışmazlar (38).

Kadınların sadece ev işleri ve çocuk bakımı görevlerini yerine getirmek yerine çalışma hayatına girmesi, cinse dayalı stereotiplerin azalması erkekleri isteseler de istemeseler de çocukları ile daha iyi bir iletişime zorlamıştır. Bu iletişimin artmasına bağlı olarak baba ile çocuk arasındaki bağlanma da güçlenmiş olup aralarındaki ilişki de gelişmiştir. Babaların çocuklarıyla olan ilişkisi hala annenin çocukla olan ilişkisine göre oldukça azdır. Ancak eski jenerasyona bakıldığında babanın çocukla olan ilişkisi üçte bir oranında artış göstermiş, çocukların babaya ulaşılabilirliği ise geçmiş zamanların yarısı kadar artmıştır. Çalışan annelerin mesai ya da nöbete kalması durumunda ise bebeğin bakımı genelde babalara kalmaktadır. Aynı zamanda anne ve babanın aynı anda çalışması durumunda beraber eve dönseler dahi anne yemek ve ev işleriyle uğraşırken baba bebekle ilgilenerek onunla zaman geçirmektedir. Baba, çocuğun gelişiminde çok önemli bir unsurdur. Bu nedenle babanın çocukları ile birlikte geçirdikleri zaman çok değerli olduğu için, bu zamanın olumlu geçirilmesi çocuğun gelişimi ve baba ile çocuk arasındaki iletişimi güçlendirmek adına çok önemlidir (34,39).

Ülkemizde özellikle maddi durumu alt seviyelerde olan bölgelerde yaşamını sürdüren, çok çocuklu, geleneksel aile yapısına sahip ve olumsuz anne-baba davranışlarının yoğun olarak yaşandığı ailelerde yetişen çocukların çeşitli sebeplerden dolayı kurumsal okul öncesi eğitimden faydalanamadıkları belirtilmektedir (40).

Ebeveynlerin, çocuklarına istenilen davranışları ve alışkanlıkları kazandırabilmeleri, güzel ahlaka sahip, duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilen, kendi kendine yetebilen, çevresiyle sağlıklı iletişim kurabilen birer birey olmalarını sağlayabilmeleri, onları tanıyabilmeleri ve onlarla sağlıklı bir ilişki kurmaları ile mümkün olabilmektedir. Parke'e göre, yapılan çalışmalar; babalar annelere göre çocuğun çevreyi tanıması için ve daha fazla bağımsız davranmalarını sağlaması açısından bir adım önde olmaktadır. Bu tutum da çocuğun zihinsel gelişimini olumlu etkilemektedir (40).

İnsanlara kadın ve erkeğin rolleri sorulduğunda, birçok kişi kadın ve erkeğin rolleri için farklı tanımlamaların yapabileceğini belirtmektedir ancak genellikle toplumsal kalıp yargıların farkında değildirler ve toplumun çoğu tarafından paylaşılmakta olduğu için büyüme sürecinin önemli bir parçası olarak öğrenirler. Mesela, geleneksel babalık rolünde baba evin maddi ihtiyaçlarını karşılar, çocuğuna disiplin uygular ve nadiren çocuğuyla oynayarak zaman geçirir. Bu tarz babalar için çocuk bakımı, maddi kaynak sağlamak ve disiplin uygulamakla sınırlıdır. Aileleri için maddi kaynak sağladıkları için sorumluluklarını yerine getirdiklerini düşünürler. Ancak yakın zamandaki toplumsal değişimler babalık rolünü değiştirdiği gözlemlenmektedir. Daha önceki zamanlarda babanın görevi sadece maddi kaynak sağlayıp disiplin uygulamak olarak algılanırken, artık günümüzde bu görev çocuğun yaşantısına ve bakımına katılım olarak algılanmaya başlanmıştır (36).

Gelişmiş ülkelerde daha çok oturmuş olan çocuk bakımı ailenin görevidir yargısı, artık gelişmekte olan ülkelerde de görülmeye başlanmaktadır. Çocuğa bakım sadece annenin değil babanın da görevlerindendir. Gebelik dönemi ile birlikte çocuğun gelişimi ile ilgili tüm aşamalara babalar da katılmaktadır. Bu katılım bölgeden bölgeye, toplumdan topluma değişiklik göstermektedir. Bazı toplumlarda sadece babayı bilgilendirme şeklinde olurken bazı kesimlerde gebelik egzersizine babanın da katılımı, bazı kesimlerde ise doğuma beraber girme şeklinde olabilmektedir. Baba sadece anneye destek olan kişi değil, gebeliğin başlangıcından bebeğin büyümesine kadar bu süreçte

katkı sağlayan kişi olmalıdır. Bebeklerinin bakımına ve gelişimine katkı sağlayan babaların bebekleri ile daha iyi bir bağ kurdukları, iletişimlerinin iyi olduğu ve gereksinimlerini daha iyi karşılayabildikleri görölmektedir (41).

2.2.3. Babalık Algısını Etkileyen Faktörler ve Babalık Olgusunun Çocuğun Yaşamına Etkisi

Ailenin yapı taşını oluşturan ebeveynler, annenin bebek doğurması, çocuk bakıp büyütmesi, beslemesi babanın ise evin kazancını sağlaması gibi geleneksel kültürlerindeki kalıplara bürünmektedir. Uzun yıllar kalıp haline gelen bu düşünceler teknolojinin ilerlemesi, annenin ev dışında çalışmaya başlaması, anne ya da babanın eğitim durumunun artması ile değişmeye başlamıştır. Bu değişimle beraber babanın bebek üzerindeki etkisinde ve iletişiminde artma görölmektedir (20).

Baba, çocuğun zihinsel, cinsel, kimlik gelişiminde önemli ve gerekli bir erkek rol modelidir. Bu rolde bazı faktörler babanın çocuk gelişimindeki etkisinde önemli yer kaplamaktadır. Yapılan çalışmalara göre, babalar çocukları ile sıcak aktiviteler kurarak okul etkinliklerine katılmasını sağladığında, o çocukların okula daha severek ve isteyerek gittiği, kendilerine güvenlerinin arttığı, cinsiyet rollerinin daha iyi geliştiği ve ayrıca akademik başarının da daha yüksek olduğu gözlenmiştir (34).

Çocukların çevresini keşfedebilmeleri için düzenli ve tutarlı bir bakım ortamına ihtiyaçları vardır. Ailenin önemli işlevlerinden birisi de çocuğun sağlıklı gelişebileceği ve sosyalleşebileceği bu ortamı sağlamaktır. Ailenin öneminden bahsedileceği zaman ilk akla gelen kişi annedir. Geçmiş zamanlar ile günümüz karşılaştırıldığında bu durum değişiklik göstermekte olup, çalışan anne sayısı artmaktadır. Bu durum çocuğun bakımı ve büyümesine ilişkin sorumlulukların anne ve baba arasında paylaşılmasını da zorunlu hale getirmektedir. Çalışan annenin artması ve kadın erkek eşitliğinin giderek benimsenmesi çocuğun yaşamında babayı daha önemli konuma getirmiştir. Son zamanlarda baba ile çocuk arasındaki bağlanma oranı artmaktadır. Bunun sebebi; babanın cinsiyet rolüne ilişkin tutumları, eğitimleri, yaşı, psikolojik özellikleri, kendi babasıyla olan ilişkileri, annenin tutumu, annenin yaşı, çalışma durumu, anne-babanın evlilik ilişkisi, çocuğun yaşı ve cinsiyeti gibi önemli faktörlerin etkili olmasıdır (20,34,35).

Anne ve babanın evliliklerinin sorunlu olması, mutlu bir aile oluşturulmasının önündeki en büyük olumsuz etkidir. Anne ve babanın iyi ilişkiler içerisinde olması, birbirine destek olmaları aile içindeki ilişkilere de yansımaktadır ve mutlu bir aile kurmadaki ilk adım atılmış denilmektedir. Eşlerin ilk sorumluluğu, saygı çerçevesinde bir ilişkiyi devam ettirmekle birlikte, diğer sorumluluğu da aile içindeki rol paylaşımı ile çocuklarına iyi bir örnek olabilmektir. Babanın çocukla verimli zaman geçirmesi, çocuğun eğitiminde ve bakımında sorumluluk alması, çocukla oyunlar oynaması ve çocuğuyla ilgili kararlara katılması baba-çocuk ilişkilerini olumlu şekilde etkilemektedir. Aynı zamanda babanın ailenin maddi ihtiyaçlarını karşılaması, anne ile baba arasındaki ilişkinin sağlıklı olması, annenin de babanın da aileyle ilgili konularda birbirlerini desteklemeleri, ortak karar almaları baba-çocuk ilişkisini dolaylı olarak olumlu etkilemektedir (42).

Baba, çocuğun kişiliğinin gelişiminde özdeşim modeli olmasından dolayı çocuğun kişiliğinin oturması konusunda önemli yer almaktadır. Babaların davranış konusunda çizgileri belirgin ve kesin ise, cinsiyete göre davranışları belirgin ise, kız ve erkek arasındaki davranış farklarını oluşturmada ve güçlendirmedeki rolleri anneninkinden daha önemli olarak karşımıza çıkmaktadır. Babasız yetişen ya da ilgisiz, pasif bir babaya sahip olan çocukların kişilik yapısı, ruh ve beden sağlığı diğer çocuklara göre daha alt bir seviyede olabilmektedir. Aynı zamanda bu çocuklarda uyum ve davranış bozukluğu gibi rahatsızlıklar görülebilmektedir. Babanın ilgisiz olduğu ailelerde ise çocukların uyum ve davranış sorunlarının yanında özellikle erkek çocuklarda cinsel kimlik karmaşası yaşadıkları belirtilmektedir. Çocuğun sürekli anneye zaman geçirmesi, zaman içerisinde ona özenecek hareketler yapmasına sebep olabilmektedir. Bu çocuklar zamanla anneyi özdeşim modeli olarak görmektedir ve bu da özellikle erkek çocuklarda anne gibi olmak, onun gibi makyaj yapmak, onun gibi giyinmek gibi girişimlerde bulunmasına yol açabilmektedir (43).

2.3. Bağlanma Kavramı

İnsan, topluluklar halinde yaşamına devam eden ve başka insanlarla bir arada yaşama isteği ile yaşayan bir varlıktır. İnsan, biyolojik olarak gözlenen özel durumu nedeniyle yaşamını sürdürebilmek için diğer canlılardan daha fazla yardım ve desteğe

ihtiyaç duyan bir canlıdır. Bu durum, insan türünden canlıların bir arada yaşama ve bağlanma isteğini ortaya çıkarmaktadır (44).

Bağlanma, dünyaya ilk göz açma ile başlayan, çevreyle olan etkileşim ile gelişen duygusal bir kavramdır. Çocuklarda bağlanma ise, çocuk ile bakım veren kişi arasında gerçekleşen, çocuğun bakım veren kişiyi arama ve yakınlık arayışı davranışları ile kendini gösteren, özellikle stres durumlarında ortaya çıkan, düzenli ve devamlılığı olan duygusal bir bağdır. İlk temel ilişki anne ile çocuk arasında başlar. Ancak sonraki dönemlerde bağlanma durumları ve kişileri değişebilmektedir (45,46).

Bağlanmanın kökeni on üçüncü yüzyıla dayanır. Fransız bir yazar olan Rousseau anne-bebek bağlanmasını belirten ilk kişidir (46).

Bağlanma, yaşamın ilk günlerinde başlayan, çevresinde bakım veren kişiyle olan ve olması beklenen duygusal bir durumdur. Bebeklikte bağlanma, belirli bir kişiye olumlu tepkilerin verilmesi ve zamanın büyük bir kısmını o kişiyle geçirmek istenmesi, herhangi korku yaratan bir durumda veya stres durumunda hemen o kişinin çevrede aranması, bağlanma kişisini çevresinde hissedince rahatlama duygusunun eşlik etmesi duygu ve davranış örüntülerinin tamamını kapsamaktadır (44).

Çocuklar kendilerini koruyan kişilerle en güçlü bağlanmayı yaşarlar ve en çok onları rol model olarak alırlar. Bu bağlanma ve aradaki sevgi bağları doğumla başlar. Bağlanmanın belirginleşmesi ise 18-24 ay arasındadır. Bu süreçten sonra ise bakıcı ya da oyun arkadaşları ile arasında bağlanma ilişkileri kurulmaktadır (47,48).

Bağlanma kişiye ait bir özellik olmayıp, ilişkiye dair, stres durumlarında belirginleşen, tutarlılığı ve sürekliliği olan duygusal bir bağ olarak tanımlanmaktadır. Buna göre bağlanma farklı insanlarla olan ilişkilerindeki bağlanmalarının farklı niteliklerde olabileceği düşünülmektedir. Buna bağlı olarak yapılan araştırma ve çalışmalar anne-çocuk ve baba-çocuk arasındaki bağlanmaların farklı özelliklere sahip olacağını belirtmektedir (49,50).

Çocukluk dönemindeki çocuğun bağlanma durumundaki sürekliliği çocuğa bakım veren kişinin davranışları ile ilgili olduğu belirtilmektedir. Çocuğa bakan kişinin tutum ve davranışlarındaki süreklilik, çocuğun bağlanma örüntülerindeki sürekliliği belirlemektedir. Çocuk bu tutum ve davranışları hissederek bağlanmanın güvenli mi ya da kaçınmacı mı bağlanacağını belirler (51).

2.3.1. Bağlanma Kuramı

Dünyaya gelen bir bebeğin bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal ve fiziksel olarak gelişmesi sevgi dolu sıcak bir ortamda yetişmesine bağlıdır. Bebeğe doğumdan sonra ve büyüdükçe bu ilgi ve sevgi dolu ortamı sağlamaya çalışan ilk topluluk bebeğin ailesidir (52).

Bireyler arasındaki bağlılığın önemini anlatan temel kuramlardan birisi bağlanma kuramıdır. Bağlanma kuramı, büyük ölçüde çocuk ile yetişkin birey arasındaki bağı anlatmak için kullanılmaktadır. Bağlanma, bireyin sadece çocukluk ya da bebeklik döneminde geçerli olmayıp hayat boyunca devam etmektedir. Bebeğin ilk anne ile olan bağlanması, sonraki dönemleri için bir örnek teşkil eder ve sonraki bağlanmalar için örnek olur (53,54).

Baba ile bebek arasındaki ilişkiyi inceleyen ilk kişi Freud'dur. Freud küçük Hans olgusunda babanın bebek üzerindeki etkisini incelemiştir. Daha sonraki dönemlerde ise babalığın içgüdüsel mi yoksa sonradan kazanılan bir duygu mu olup olmadığını anlamak amacıyla hayvanlar üzerinde deneyler yapmıştır. Bazı hayvanların yavrularını diğer yırtıcı hayvanlardan koruma için çabaladıklarını görmüştür. Bu da bağlanmanın içgüdüsel olduğu düşüncesini göz önüne getirmektedir (11).

Bağlanma kuramını ilk açıklayan kişi John Bowlby'dir. John Bowlby, Dünya Sağlık Örgütü tarafından evsiz insanların ruh sağlığı üzerinde bildiri sunması için çağırılmıştır. Çocuk hırsızların ve ergen hırsızların yaşamlarını izleyip gözlem yapan Bowlby, çocukların annelerinden ayrı kalmasından bahsederek, çocukların anneleriyle ilişkilerinin sadece açlık içgüdüsünden kaynaklanmadığını bildirmiş ve bağlanma kuramına ilk adımı atmıştır (11,55).

Bağlanma ile ilgilenen kuramcılara tamamına göre, süt çocukluğu döneminde güvenli ya da güvensiz bağlanma oluştuktan sonra bağlanma, az değişiklik gösterebilir (56).

Bowlby ve Ainsworth, 1950'lerin sonu ve 1960'ların başlarından başlayarak bakım verenler ile çocuklar arasında oluşan, iki insan arasında oluşan etkileşimi açıklayan duygusal bir bağın yapısını ve doğasını açıklayan bir kuram meydana getirdiler. Bağlanma teorisi olarak isimlendirilen bu kuramda Bowlby, Darwin'in klasik analitik yaklaşımdan etkilenecek çevresiyle kurduğu etkileşime odaklanmıştır.

Ainsworth de teorinin temellerinin oluşmasında katkı sağlamış olup, deneysel bulgularla teorinin geliştirilmesinde önemli katkılar sağlamıştır (55,57).

Bowlby'e göre, bağlanma kuramı insanların güvendikleri başka insanlar ile güçlü duygusal bağlar kurma eğiliminin nedenlerini açıklayan bir yaklaşımdır. Duygusal bir bağ kurma ihtiyacı yenidoğanların yaşamını sürdürebilmeleri için gerekli ve önemli bir bağlanma sistemini ifade eder. Bağlanma sistemi, bebeklerin bağlanması gerçekleşen kişiye yakınlığını güçlü tutarak hem çocukların çevreden gelebilecek tehlikelerden korunmasına yardım eder hem de bebeğin çevresini güven içerisinde keşfetmesini sağlar. Bu nedenle, bakım veren ile yakınlığın korunması bağlanma sistemi içerisindeki asıl hedeftir. Bu sayede bebeklere güven duygusu içerisinde yetişebilecekleri ortam sağlanmaktadır. Bowlby'nin belirttiğine göre bağlanma, bebeğin çevresini güvenli keşfetmek için ve tehlike anında korunması için önemli bir duygusal bağdır. Yenidoğanlar için, bakım veren kişinin ulaşılabilirliği yoklandığında ve bu noktada sıkıntı olduğunda, bağlanma sistemi otomatik olarak etkinleşir. Bu durumda, bakıcının çocuğa göstereceği tepkilerin seviyesine ve gerçekçiliğine bağlı olarak, etkinleşen bağlanma sistemi yani bakım veren ile temasın yeniden kurulmasını ve ilişkinin onarılmasını kolaylaştırır ve bu durumda hissedilen güvenlik sağlanır. Ya da çocukta kaygı ve huzursuzluk yaratacak olan ayrılığa tepkiler meydana gelir. Bakım veren kişiden uzun süre ayrı kalma durumunda ise bağlanmanın çözülmemesi yani sosyal çevreden kopma veya geri çekilmeyle sonuçlanabilmektedir (58,59).

Bireyler, bebeklik dönemi itibari ile temel bakım veren kişilerle etkileşimi boyunca zihinsel modeller (internal workings models) geliştirmektedir. Bu modeller, bağlanma figürü ve kişiliğe ilişkin beklentileri de kapsayan dinamik temsillerdir. Bireyler bağlanma figürü ile kurduğu ilişkiyi temel alan bu beklentiler bireyin kişilerarası algılarını biçimlendirir ve yaşamının ilerleyen dönemlerinde diğer bireylerle kuracağı ilişkilerde inançlara, duygulara ve davranışsal taktiklere hizmet etmektedir. Bu durum bireylerin karar verme stillerinin de gelişmesine zemin hazırlamaktadır (60).

Bowlby'e göre, bireyin yaşamındaki doğumdan sonra kurduğu ilk ilişki, bireye doğumdan sonra bakım veren anne ya da herhangi başka birisi arasında gerçekleşmektedir. Bu ilişkinin, bebeğin kendini güvende hissetmesi, temel ihtiyaçlarının giderilmesi, duygusal anlamda bir bağ hissetme beklentilerinin karşılanması gibi olumlu bir süreçte ilerlemesi durumunda, bebek bakım veren kişiyle

kurduğu ilişki sonucunda kendini sevmeye layık görerek önemli olduğunun farkına varacak ve çevresindeki insanları da güvenilir ve çevresini de olumlu bir yer olarak algılayacaktır (8).

Harlow, annenin ya da bakım veren kişinin bebeklik döneminde bireyin açlık, susuzluk gibi temel ihtiyaçlarını karşılayan olması nedeniyle anne ve bebek arasında bir bağlanma oluştuğunu belirtmektedir. Harlow'un bu teorisi de Bowlby'nin araştırmalarının temel noktasını oluşturmaktadır. 1958 yılında Harlow'un öğrencileriyle beraber maymunlar üzerinde yaptıkları çalışmalarda belirtilen obje anne yokluğudur. Kurulan düzenekte, maymunlara iki seçenek verilmiş olup ya kumaş kaplı yerlere tırmanacaklar ya da demir gibi rahatsız bir düzenden tırmanıp sütü içeceklerdi. Maymunlar demir çubuğa tırmanıp süt içtikten sonra hızla kumaş kaplı yere dönmüşlerdir. Bu durum sadece beslenmenin değil rahatlığın da önemli bir faktör olduğunu belirtmektedir. Bir başka araştırmada ise, rhesus maymun bebeklerine ısıtılmış demir ve kumaş kaplı soğuk bir yer hazırlanmıştır. Maymunların ısıtılmış demirleri tercih ettikleri gözden kaçmamıştır. Bu deneyde de sıcaklık faktörü ön plana çıkmıştır. Harlow'un annenin sadece fiziksel gereksinimleri karşılamadığı aynı zamanda sıcaklık ve rahatlık sağladığı yönündeki görüşlerini de pekiştirmiştir. Harlow sonraki dönemlerde yine yoksunluk içerisinde büyüyen rhesus maymunları üzerinde yaptığı çalışmada bu maymunların sosyal ilişkilerinde yetersizlik belirlemiştir. Sosyal ilişkilerindeki yetersizlik daha sonra içe kapanma, çevreden uzaklaşma, ilişki kurmada beceriksizlik olarak belirtilmiştir. Aynı zamanda kendi çocuklarına da ilgi bozukluğu görülmüştür. Sonuç olarak Harlow'a göre anne ile kurulan bağlar, bireyin daha sonraki yaşamına etki ederek diğer insanlarla kurulan tüm ilişkilerde güven duygusunun oluşması açısından oldukça önemlidir (61,62).

2.3.2. Bağlanma Stilleri

2.3.2.1. Ainsworth'un Üçlü Bağlanma Stilleri

Bağlanma teorisine önemli katkı sağlayanlardan birisi de John Bowlby'nin öğrencisi olan Mary Ainsworth'dur. Ainsworth geliştirdiği “yabancı ortam deneyi” ile Ugandalı anneler ve bebeklerini incelemiştir. Yaptığı deney sonucunda üç tip davranış

ve bağlanma örüntüsü ortaya çıkmıştır. Bunlar; *güvenli bağlanma*, *kaygılı/kararsız bağlanma*, *korkulu kaçınmacı bağlanma* stilleridir (56).

Güvenli Bağlanma: Ainsworth'un tanımladığı bebek ile anne arasında oluşan güvenli bağlanma çocuğun psikolojik gelişiminde ve sosyalleşmesinde oldukça fazla bir öneme sahiptir. Annenin sıcak, duyarlı ve bebeğin gereksinimlerini giderme ve bağlanabilir olma özelliklerini taşımasıyla ilgilidir. Güvenli bağlanma, duygusal sağlığın yansıması olarak görülmektedir ve çocuğa bakım verenin kendisi için orada olduğu güvenini verir ve bu duygu da çocuğun ilerleyen yaşlarda sağlıklı ilişkiler kurma kapasitesine zemin oluşturmaktadır. Ergenler ile yetişkinler arasında yapılan çalışmalarda, güvenli bağlanan bireylerin olumsuz duygu ve davranışları diğerlerine göre daha az gösterdikleri, başka bireylerle daha güçlü ilişkiler kurdukları ve bireyin duygusal sıkıntılar ve zorluklara daha duyarlı oldukları görülmektedir (61,63).

Kaygılı-Kararsız (İki Yönlü) Bağlanma: Bakıcının, bebekten gelen işaretlere tutarsız karşılık verdiği ya da zamanında karşılık veremediği durumlarda bebekte kaygılı/kararsız bağlanma örüntüsünün ortaya çıkabildiği gözlenmektedir. Evde gözlenen kaygılı/kararsız bağlanmış bir bebeğin bakıcısı, bebeğin sinyallerine tutarsız tepkisellik göstermiş, bazen de bebeğin bakıcıya ulaşması sekteye uğramış ya da çocuğun etkinliklerini sekteye uğratmıştır. Laboratuarda, kaygılı/kararsız bağlanan bebekler incelendiğinde hem kaygılı hem de kızgın görünmüşlerdir. Zihinlerinde sürekli bakıcıları olduğu için keşfe çıkamaz hale gelmişlerdir. En az gözlenen bağlanma örüntüsü budur (64,65).

Korkulu-Kaçınmacı Bağlanma: Korkulu-Kaçınmacı Bağlanma modeli olumsuz benlik modeli ile belirtilmektedir. Korkulu bağlanma, tam olarak güvenli bağlanma stilinin karşıtı bir bağlanma stilidir. Bireyler kendilerini değersiz hissederler ve başkalarının güvenilmez ve reddedici olduğuna ilişkin beklentileri olduğunu düşünürler. Bu bağlanma stiline sahip bireyler hem kendileri için hem de başkaları için olumsuz düşüncelere sahiptir (66,67).

2.3.2.2. Hazan ve Shaver'in Üçlü Bağlanma Modeli

Ainsworth'un bağlanma kuramı doğrultusunda geliştirilen üçlü bağlanma kuramı yetişkin bireylerin duygusal ilişkilerine odaklanmaktadır. Üçlü bağlanma kuramına göre yetişkin insanların duygusal ve romantik ilişkilerinde sergiledikleri davranışlar,

çocukluk dönemindeki bağlanma deneyimleri tarafından şekillendirilmektedir. Bu bağlanma modeli de *güvenli bağlanma*, *kaygılı/kararsız bağlanma*, *korkulu kaçınmacı bağlanma* olmak üzere üç sınıfta incelenmektedir (66).

Güvenli bağlanan bireylerin yakın ilişkilerde zorluk yaşamadıkları ve romantik ilişkilerinin güven verici olduğu ifade edilmektedir (68).

2.3.2.3. Bartholomew'in Dörtlü Bağlanma Modeli

Bu bağlanma stili Ainsworth'un kuramından ilham alınarak, bağlanma stillerinin genç yetişkinlik döneminde de etkili olma ihtimali üzerine geliştirilmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda, dörtlü bağlanma modelinin bağlanma stillerinin yetişkinlere yönelik olarak irdelenmesinde kullanılabilecek etkili bir model olduğu ifade edilmektedir. Bu model güvenli, saplantılı, korkulu ve kayıtsız bağlanma çeşitleri olarak dört farklı boyutu içermektedir (66).

Tüm bağlanma stilleri farklı farklıdır. Bununla birlikte tüm bağlanma stillerinin ileriye ve geriye dönük yansımaları vardır. Bu yansımaları gözlemek kolay olsa da nesnel olarak gözlemek oldukça zordur. Ebeveynlik işlevinin kalitesi, bir ilişkinin diğerini nasıl etkilediği, anne dışındaki önemli kişilerin yeri, ailesel kırılmaların etkisi kayda değer değişkenlerdir (69).

Her bağlanma stili farklı kişilik özellikleriyle farklı seviyede ve türde kişilerarası problemlerle bağlantılıdır. Güvenli bağlanma yaşayan bireyler aileleriyle, arkadaşlarıyla ve çevresiyle daha uyumlu, kendilerine ve başkalarına güveni daha yüksek, daha az sosyal problemler yaşayan bireylerdir. Kayıtsız bağlanma stili geliştiren bireyler ise olumlu benlik algısına sahip, başkalarına karşı güven duygusu zayıf, başkalarının desteğini istemeyen, arkadaşlık kurmada zorluk yaşayan bireylerdir. Saplantılı bağlanma stiline sahip olanlar özgüveni düşük, başkalarını destekleyici olarak algılayan ve bu destekten olumlu şekilde faydalanamayan bireylerdir. Korkulu bağlanma stili geliştiren bireyler kendisini açma, başka bireylerden yardım isteme konusunda rahatsızlık duyan bireylerdir. Bu bağlanma stili geliştiren bireyler özgüveni düşük, sosyal ortamlarda girişken olamayan kişiler olarak tanımlanmaktadırlar. Bu noktada kişilerarası ilişkilerde oldukça önemli rollere sahip olan bağlanma stillerinin, bireylerin kişilik ve benlik saygıları ile doğrudan önemli ilişkileri vardır (70).

2.3.3. Bağlanmayı Etkileyen Faktörler

Bağlanma süreciyle ilgilenen pek çok kuramcı, kişinin erişkin hayatında diğer insanlarla kuracağı ilişkilerin seviyesini ve insanlardan beklentilerini belirleyen, bu kişinin yaşamının erken dönemlerinde annesiyle kurduğu bağlanma ilişkisinin etkili olduğunu düşünmektedir. Bakım veren ile çocuğın özellikle stres altındayken birbirlerine sağladıkları rahatlama duygusu ve destek bağlanmayı sağlar. Bağlanma her iki taraf için de birbirlerinin gereksinimlerini karşılamasına bağlı olarak oluşan bir süreç olduğu için iki taraflı bir ilişki olduğu belirtilmektedir. Yenidoğanın, yaşamını sürdürmeye yönelik olarak beslenme, temizlenme, ısınma, korunma gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak için bir bakıcıya ihtiyacı vardır. Çocuğa bakan kişi ise anne, baba ya da bakıcı bunu yalnızca bir görev olarak algılamaz ve bu bakımdan mutluluk duyarsa bebek ile arasındaki bağ da giderek güçlenir. Ancak bu bağlanmanın oluşmasında bebeğin özellikle bazı hareketleri oldukça etkili olur. Bebeğin, anne-babasıyla iletişimde kullandığı ve hayatın ilk dokuz ayında geliştirdiğı emme, sokulma/uzanma, bakış, gülümseme, ağlama, garip sesler çıkarma gibi hareketlere *bağlanma davranışı* denir (61,71).

Bağlanmayı etkileyen bazı faktörler şunlardır:

- Uzun ya da kısa süreli hospitalizasyon,
- Bebeğin konjenital anomalili ya da preterm olarak dünyaya gelmesi,
- Çocuk sayısı; artan çocuk sayısı ayrılan zamanın ve maddi kaynağın daha fazla kişiye bölünmesi demektir. Bu da bebeğe ayrılan zamanı ve maddi olanağın daha az düşmesi demektir,
- Ebeveynlerin kendi çocukluk dönemlerindeki imkanlar,
- Ebeveynlerin kendi anne babalarıyla güvenli ya da güvensiz bağlanma gerçekleştirmiş olmaları,
- Ebeveynlerin davranış ve tutumları,
- Ebeveynlik konusunda tecrübesiz veya bilgisiz olması,
- Aile bireylerinin çalışma durumu ve ekonomik durumları,
- Bebeğin mizacı; bebeğin aşırı ağlayarak bakım verenin ilgisine tepki vermemesi,
- Babanın ilk bir yıl içerisinde bakıma katılması,
- Bebek ile oyun oynama,

- Anne-baba arasındaki uyum, eşlerin ilişkiden aldıkları doyum ve evliliği algılayışları,
- Babanın mizacı; babanın sert, tutarsız, aşırı disiplinci bir yapıda olması gibi davranışlarının olması,
- Kültürel farklılıklar gibi bağlanmayı etkileyen faktörlerdir (11).

2.3.4. Anne-Bebek Bağlanması (Maternal Bağlanma)

Bowlby 1951 yılında, maternal bağlanmayı, anne ile çocuk arasındaki, her iki tarafın da haz alacağı, sıcak ve sürekli güvenli bağlanma ilişkisi olarak tanımlamıştır (55,72).

Bir annenin bebeğine sevgiyle yaklaşması olarak adlandırdığımız maternal bağlanma, çocuğun sağlıklı büyüme ve gelişme sağlamasını tetikleyen en önemli öğelerdendir. Çocuğun yaşamında ilk karşılaştığı bağlanmalar sonraki dönemlerde gerçekleşecek olan bağlanmalar için ön hazırlık oluşturmaktadır. Bağlanma örüntüsü süt çocukluğu döneminde bir kez yaşandıktan sonra çocuğun yaşamı boyunca süreklilik gösterebilen bir duygusal duygu durumudur. Anne ile bebek arasında yaşamın başlarında güvenli bağlanma sağlanamazsa, bebek duygusal, zihinsel, sosyal, fiziksel ve dil gelişimi gibi durumlardan geri kalır ve bu konularda problem yaşar. Bu çocuklar zamanla kendilerini ifade etmekte zorlanır ve özgüven düşüklüğü yaşar. Maternal bağlanmada, bağlanma sorunlarının yaşandığı durumlarda bebekler ihmal ve istismar açısından risk altındadır (72).

Hamilelik esnasında annenin bebeğe bağlanması; gebe bir kadının henüz dünyaya gelmemiş bir bebeğine ilişkin duygularını, onunla etkileşimlerini ve gebelik sırasında kendisini anne olarak ifade etmesini, annelik duygularını geliştirme sürecini ifade etmektedir. Sağlık çalışanları tarafından bir kadın ile dünyaya gelmemiş bebeğinin arasındaki bağ genellikle *anne-bebek bağlanması* ya da *doğum öncesi bağlanma* olarak ifade edilmektedir (73).

Annelik rolünün kazanılmasında; doğum öncesi dönemdeki bakıma katılmama ya da bakım almama, alkol ve sigara kullanma, araç kullanırken emniyet kemeri kullanmama, kadının veya erkeğin bebeğin cinsiyetine çok önem vermesi, prematüre doğum yapmak, istenmeyen gebeliklerin olması, travmatik doğum yapma gibi olaylar risk faktörü oluşturmaktadır. Bu alışkanlıkların ya da davranışların yaşanıyor olması,

gebelikte yaşanan depresyonun erken dönemde değerlendirilmesi açısından oldukça önemlidir (74).

Doğumla birlikte başlayan anne ile bebek arasındaki bağlanma durumu, bebeğin ilerideki yaşamını etkiler ve tüm yaşamı boyunca etkinliğini sürdürmektedir. Çocuğun yaşadığı ilk bağlanma tecrübesi, çocuğun ilerideki yaşamına etki ettiği gibi, özgüvenine, arkadaşları ile ilişkilerine, problemlerle başa çıkmasına önemli katkıda bulunmaktadır. Çocuğun erken erişkinlik ve erişkinlik dönemde karşılaşacağı sıkıntılarla da başa çıkmasında etkili olmaktadır (75,76).

Annenin, anneliği benimsemesini kolaylaştıran ve zorlaştıran bazı faktörlerin varlığı bilinmektedir. Kolaylaştırıcı faktörler arasında annenin daha önceki bağlanmalarında yaşadığı tecrübelerinin farkında olması, psikolojik ve fiziksel olarak anneliğe hazır olması, annenin eğitim durumunun yeterli seviyede olması, annenin bağlanma bilgisinin olması, olumlu bir aile ortamında olması, annenin gebeliği kabul ediyor olması sayılabilmektedir. Zorlaştıran faktörler arasında ise, annenin gebeliği istememesi ve bebeği kabul etmemesi, bebeğinden memnun olmaması, bebeğine dokunmak istememesi ve onun bakımına isteyerek katılmaması, annenin psikolojik sorunlarının olması bulunmaktadır (77).

2.3.5. Baba-Bebek Bağlanması (Paternal Bağlanma)

Baba olmak, yaşam içerisinde erkek için önemli geçiş noktalarından birisi olarak görülmektedir. Baba olmaya hazırlanan bireyler psikososyal değişiklikler deneyimler ve çocuklarıyla bir ilişki geliştirmek zorunda kalmaktadırlar (78).

Geleneksel aileler incelendiğinde baba karakteri oldukça farklı algılanmaktadır. Babaların çocuklarıyla olan ilişkileri annelere göre az olması gözden kaçmaz iken eskiye göre bu ilişkinin daha iyi yerlerde olduğu görülebilmektedir. Çocukların davranışlarının bazılarında babaların etkileri oldukça fazla olduğu belirtilmiştir. Bağlanma teorisi son yıllarda baba ile birlikte başka bireyleri de kapsayarak daha detaylı biçimde geliştirilmektedir (78).

Babalardaki bağlanma, bebeğine bakma ve sevmeye duyduğu daha çok doğumdan sonra geliştirilebilmektedir. Doğumdan sonra babanın bebekle duygusal bağlanma kurabilmesi için babanın bebeğine temas etmesi önemli koşullardandır. Anne ile bebek hastanede yattığı sürede babalar hastaneye sınırlı zaman diliminde girip

çıkabildiklerinden bebekleri ile bu süre içerisinde sınırlı görüşebilmektedirler. Bu durumlar da bebekle baba arasındaki bağlanma ilişkisini engellemektedir. Doğum eylemi ile ilgili koşullar da babanın bebeğe bağlanmasını engellediği görülebilmektedir (79).

Temel bağlanma sürecinde annenin çocuk ile arasındaki bağlanma incelenerek ele alınmakta olup, bu süreçte babanın da önemli rolleri olmaktadır. Bu bağlanma sürecinde babanın hem doğrudan hem de dolaylı biçimde bağlanma sürecine etkisi görülmektedir. Doğrudan etki, babanın bebekle kurduğu ilişki olarak görülmekteyken; dolaylı etki ise babanın ailedeki davranışı, anne-baba arasındaki ilişki ve bu ilişki ve davranışları anneye yansıtmasıyla annenin bebeğiyle kurduğu ilişkinin sekteye uğraması olarak görülmektedir. Bowlby, annesi ile bağlanma ilişkisi kurmuş küçük çocukların eğer anneden ayrılırsa durumun çocuğun kişilik gelişimi için olumlu olmadığını belirtmiştir. Bunun sebebinin ise ayrılığın bir nefret duygusu oluşturmamasından kaynaklandığı belirtilmiştir (80).

Çocuğun psikolojik ve ruhsal yönden gelişiminde annenin etkisi birçok araştırmada görülen bir konu olurken, babaların etkisi ve rolü konusunda yapılan araştırma sayısı oldukça az olduğu görülmektedir. Araştırmalara bakıldığında, baba-çocuk arasındaki iletişim ve bağlanmanın çocuğun ilerideki akademik hayatına, sosyal hayatına, sosyal ve duygusal gelişimine etki ettiği görülmektedir. Birçok bebekte temel bağlanma anne ile olduğu kadar baba ile de çocuk arasında da olabilmektedir (81).

Babanın çocuğa ilgisinin artması ile çocuğun daha girişken olduğu, empati becerisinin olumlu yönde etkilendiği belirtilmektedir. Böylelikle çocuğun sosyal ve duygusal gelişiminde olumlu yönde gelişmeler görülecektir. Babalık rolü, sorumluluğu ve babaların çocuklarına daha fazla vakit ayırması, babalar için de yararlı olduğu düşünülmektedir. Babanın kendine güveninin arttığını, kendi babasıyla daha iyi ilişkiler kurmaya başladığı gözlenebilmektedir (20).

Bağlanma biçimini öngören erken yaşam tecrübeleri ile ilgili olarak bazı cinsiyet farklılıkları bulunduğu belirtilmektedir. Erkek bireylerde yüksek paternal ilgi, bakım ve düşük maternal korumanın güvenli bir bağlanma oluşturacağı düşünülmektedir (51).

2.3.6. Bağlanmanın Psikopatolojisi

Doğum, anne ile bebek arasındaki dokuz aylık beraberliğin sona erdiği, bu süreci bitiren ilk ayrılıktır. Böylece intrauterin dönemdeki ihtiyaçların karşıladığı süreç de sona ermektedir. Birey eğer kendi anne-babasıyla iyi, sıcak ilişkiler ve güvenli bir bağlanma kurmuşsa, bu durum kendi bebeği ile olan bağlanmaya yansımaktadır. Ayrıca eşi ile bebeği arasındaki ilişkiye de destek verdiği görölmektedir. Doğum sonrası annede görölen depresyon dönemi bağlanma sürecinden bağımsız olarak değerlendirilmez ve bebeğin bağlanması annenin duygu durumundan ayrı değerlendirilememektedir. Birçok alışma incelendiğinde, kúltürler arasında fark gözetmeksizin doğum sonrası dönemde görölen depresyon ile annenin güvensiz bağlanma biçimi arasında ilişki görölmektedir. Doğumdan hemen sonra annede görölen depresyon hali, hem çocuğun hem de anne-babanın çeşitli güçlükler yaşamasına neden olmakta olup anne ile ocuk arasında kurulan ilişkiyi, annenin bebek bakımını, bebeği sahiplenmesini ve ebeveyn rolünü olumsuz etkileyebilmektedir (82).

Sebebine bağlı olmaksızın, anne ile bebek arasındaki bağlanma sorunları bebeği hem içerisinde bulunduğu dönemde hem de ileriki yaşamında olumsuz etkileyip, psikolojik zorlanmalar yaşamasına, özgüven sorunu yaşamasına neden olabilmektedir. Çocukluk döneminde meydana gelen ruhsal bozukluklar üç başlık altında toplanmaktadır. Bunlar; *bebeklik depresyonu*, *ayrılma bunaltısı bozukluğu* ve *tepkisel bağlanma bozukluğudur* (60).

Bebeklik depresyonu anne ile bebek arasındaki ilişkinin kısa ya da uzun süre kesilmesine bağlı olarak ortaya çıkan iki önemli hastalık tablosu olarak ortaya çıkmaktadır. Kısa süreli anne yoksunluğu anaklitik depresyon olarak adlandırılırken, uzun süreli anne yoksunluğu psişik hospitalizasyon olarak adlandırılmaktadır. Sptiz'in yaptığı vaka çalışmalarında ortaya çıkan bu sendromlarda hastaneye farklı süreler içerisinde yatan, bu süreler içerisinde annesi ile görüşemeyen ve hastaneye ilk yatış ve anneden ilk ayrılma sürecinde psikolojik olarak gayet sağlıklı olan, neşeli, güler yüzlü çevresindeki canlı ve nesnelere karşı ilgili olan çocuklara ait video kayıtları bulunmaktadır. Kayıtlar belirli bir zaman daha devam etmiş olup, anneden ayrılık süresi uzadıça bebeklerin hem ruhsal hem de davranışsal olarak kayıplar yaşadığı hissedilmeye başlanmıştır. Bu araştırma devam ettikçe çocuklar çevresindeki uyaranlara daha az tepki vermeye başlayarak, neşeli hallerinin yerlerini agresif ve üzęün çocuklar

almaya başlamıştır. Bu çocuklarda giderek kilo kaybı gözlenmekte olup, çevresindeki insanları da umursamaz hale geldikleri belirtilmektedir (60).

Tepkisel bağlanma bozukluğu bilinen ve araştırılmış bir bağlanma bozukluğudur. Tepkisel bağlanma bozukluğu, beş yaşından önce başlayan, genellikle sağlıksız koşullarda çocuk yetiştirmeye bağlı gelişen, çevresiyle ilişki kurmada ve başka toplumsal etkinliklerde yaşına uygun olmayacak şekilde önemli bozuklukların ortaya çıkması olarak belirtilmektedir (82,84).

Ayrılma anksiyetesi bozukluğu, genellikle 1-3 yaşları arasındaki çocuklarda görülen, DSM-IV'te "Bebeklik, Çocukluk veya Ergenliğin Diğer Bozuklukları" başlığı altında tanımlanan bir bozukluktur. Çocuğun yaşadığı korkuların birçoğu rahatsızlık düzeyinde olmayıp, çocuğun sosyal ilişkileri genişledikçe azalan ve zamanla kaybolan bir yapıdadır. Ancak ayrılma bunalımındaki şiddet ve süreklilik çocuğun uyum ve davranışlarını bozacak nitelikte olabilmektedir. Bağlandıkları kişiden ayrıldıklarında kendilerinin ya da bağlandıkları kişiden birisinin başına kötü bir şey gelebileceğini düşünerek kaygı yaşamaktadırlar. Bu tür bozukluk görülen çocuklarda kaybolmaktan korkmak ve ebeveynlerini bir daha görememe kaygısı gözlenebilmektedir. Tek başlarına evde kalmak ya da ev dışında bir yere gitmek istemedikleri görülmektedir (60).

2.4. Baba-Bebek Bağlanmasında Hemşirenin Sorumlulukları

Sağlık çalışanları içerisinde hemşirelerin bakım verici, tedavi edici, karar verici, hasta haklarını savunucu ve eğiticilik gibi birçok işlev ve rolleri olduğu belirtilmektedir. Hemşire genellikle bu rol ve görevlerin birçoğunu aynı anda yerine getirebilmeyi başarabilmektedir. Bakım verirken eğitebilmekte, aynı anda danışmanlık yapabilmekte, birey/hasta haklarını koruyabilmektedir (85,86).

Hemşirelik bakımı, eşlerin olumlu gebelik ve doğum deneyimi edinmelerini, zamanla güçlü ve iyi bir aile ilişkileri kurmalarını sağlayacaktır. Bu nedenle hemşirelerin prenatal dönemde anneye iyi bir eğitim ve bakım vermesi, bu eğitimin prenatal dönemle sınırlı kalmayıp sonrasında da kaliteli bir yaşam sunması, annenin psikososyal uyumunu etkileyen faktörleri iyi analiz edip onların farkında olması gerekmektedir. Hemşireler, gebenin sosyal destek gereksinimlerini geliştirmede ve karşılamada en önemli kişidir. Hemşirenin, gebelik gibi fizyolojik ve psikolojik

değişikliklerin meydana geldiği bu dönemde, sosyal destek sistemlerini tanımlayıp ve farkındalık sağlayıp, destek kaynaklarından faydalanarak gebenin sorunlar ile baş etmelerine yardımcı olunması gerekmektedir (71).

Gebelik döneminde yetersiz bağlanma yaşayan ya da riski taşıyan anne adaylarını saptayıp, bu kişileri anneliğe hazırlayacak bilgilerin aktarılması gerçekleştirilip, uygun hemşirelik/ebelik girişimlerini uygulamak önem taşımaktadır. Ancak, bazı girişimlerin bebek ile anne arasındaki bağı artırmasında yardımcı olduğu bildirilmesine rağmen, yardımcı olan ve bağlanmayı azaltan faktörler arasında hala oturmayan noktalar olduğu vurgulanmaktadır. Bunların dışında, istenmeyen gebeliklerin anne-bebek bağlanmasını olumsuz etkilediği de bildirilmektedir. Bu sebeple hemşire/ebeler istenmeyen gebelikleri önlemek amacıyla aile planlaması konusunda danışmanlık vermelidir (74).

Hemşireler doğumdan önce, doğum esnasında ve doğum sonrası dönemlerde anne-baba ve bebekle bilinçli hemşirelik yaklaşımı ile bağlanma ve iletişim sürecinde sevgi oluşumunu başlatma ve sürdürmede bilgilerini aktarmalıdır (77,87).

Ten tene temas bağlanma açısından önemlidir. Anne ve babalar bebeklerini tutmaya kanguru bakımıyla ten tene temas yoluyla tutmaya çalıştıkları gözlenmiştir. Bebek bezlenir, çıplak olarak annenin sol göğsü üzerine yatırılır veya dik konularak bebek, anne ya da baba tarafından bir örtü ile sarılarak korunabilmektedir (87).

Doğum gerçekleşikten sonra annenin onu ayrı bir birey olarak kabul etmesine ve bu şekilde yaklaşım sağlamasına hemşire destek sağlamalı ve onunla iyi bir ilişki kurabileceği bilgisini verebilmelidir (88).

Hemşireler aile ile temas haline olup ailenin baş etme yöntemlerini aileye aktarmalı ve güçlendirilmesini sağlamalıdır. Bebek bakımı konusunda ailenin kendine güvenlerini artırmaya yönelik girişimler yapıp bebek bakımına aktif katılımlarını sağlamalıdır. Ebeveynlerin anne-babalık rollerine ilişkin soru işaretlerini gidermeli ve bunu geliştirmeye yönelik bilgilerini aktarmalıdır. Hemşireler, bağlanma sürecinin çok aşamalı bir süreç olduğu gerçeğini göz önüne alarak, aile ile bebek etkileşimini ve kalitesini artırmaya yönelik aileyi cesaretlendirmeli ve desteklerini hissettirmelidir (89).

Prenatal dönemden itibaren babalar bebeklerinin bakım ve ihtiyaçları, bebeğin gelişimi süreci hakkında bilgi edinmelidir ve bu süreçte hemşireler babaların bilgi edinmesi konusunda yardımcı olmalıdır. Babanın bebeğe dokunması konusundaki

tereddütleri giderilerek anne gibi babanın da doğum sonrasında teması sağlanmalı ve bunun bağlanma için önemi anlatılmalıdır. Baba, bebeğin bakımı konusunda cesaretlendirilmeli ve bunun için uygun ortamı hemşire yaratmalıdır. Bebek ile zaman geçirme, oyun oynama, birlikte aktivitelere katılmanın bebek ile baba arasındaki etkileşimi ve bağlanmayı artırdığı, aralarındaki bağı güçlendireceği ve tüm bunların bebeğin gelecekteki yaşantısı için önemli olduğu hemşire tarafından ebeveynlere aktarılmalıdır (2,11).

Hemşireler, ebeveynlerin bebeklerine karşı gösterdikleri yaklaşımı sağlıklı bir şekilde değerlendirebilmekten, anne-bebek arasındaki bağlanma sürecini ve doğum sonrası anne-baba-bebek ilişkisinin geliştirilmesinden kendilerinin sorumlu olduklarını bilmelidir (13).

Çocuğun iyi bir iletişim ve bağlanmaya sahip olması için aile merkezli bakım da oldukça etkili bir bakım yöntemidir. Hemşire aile merkezli bakım konusunda aileye eğitim vermeli, ailenin eğitim konusunda yeterli olduğundan emin olmalıdır. Hemşire ailenin sorularına net cevap vermeli ve uygulanan tedaviyi anlaşılır şekilde anlatmalıdır. Çocuk hastaneden taburcu olurken onları evde bakıma hazırlamalıdır ve bilgilerini aktarmalıdır (21,29).

3. GEREÇ ve YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Tipi ve Amacı

Araştırma, eşi yeni doğum yapan babaların, bebekleri ile tanıştırılarak kucağına alan ve almayan baba ile bebeklerin bağlanma örüntüsünü incelemek amacıyla yarı deneysel olarak yapılmıştır.

3.2. Araştırmanın Yeri ve Tarihi

Araştırma, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Adana Numune Eğitim Araştırma Hastanesi ile Adana Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesinde doğum servisleri ve doğumhane kliniklerinde gerçekleştirildi. Veriler 21 Ekim 2016- 21 Aralık 2016 arasında toplandı.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Adana Numune ve Eğitim Araştırma Hastanesi ile Adana Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi'nde eşi sağlıklı doğum yapan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı babalar oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise doğumdan hemen sonra bebeğini kucağına alan babalar (n:25) ve doğumdan sonra bebeğini kucağına almayan babalar (n:25) olmak üzere toplam 50 baba oluşturmuştur. Çeşitli sebeplerle doğum sırasında eşlerinin yanında olmayan, Suriyeli olan ve onam formu okunduktan sonra çalışmaya gönüllü katılmak istemeyen babalar çalışmaya dahil edilmedi.

Babalarla görüşülüp, bebeğini kucağına almak istemiyorsa almaya ikna edilip kucağına alması sağlandı. Ancak yine de almak istemiyorsa bu babalar kucağına almayan babalar arasında değerlendirildi ve anketler uygulandı. Kucağına alan babalar ile almayan babalar rastgele seçildi.

Araştırmaya başlamadan önce 6 bebeğini kucağına alan baba ve 6 kucağına almayan baba ile ön çalışma yapıldı.

3.4. Araştırmanın Etiği

Araştırmanın yapılabilmesi için ilk olarak gerekli olan Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Kurul Kararları (Ek-3), ardından Adana Çukurova Üniversitesi Balcalı Hastanesi Etik Kurul Kararı (Ek-4) ve Adana Kamu Hastaneleri Bilimsel Çalışma Onayı (Ek-5) alındı.

Anket uygulanmaya başlamadan önce babalara araştırmanın uygulanış şekli, amacı ve kapsamı hakkında bilgi verilerek çalışmaya gönüllü katılımı sağlandı. Ayrıca ailelere çalışmadan istedikleri anda çekilebilecekleri, kendilerine maddi gider gibi bir sıkıntı yansımayacağı ve çalışmada geçen bilgilerinin gizli tutulacağı belirtildi

3.5. Veri Toplama Araçları

Doğumdan hemen sonra bebekleri ile tanıştırılan babalar ile tanıştırılmayan babalar arasındaki bağlanma örüntüsünü incelemek amacıyla 31 soruluk anket-1, 28 soruluk anket-2 oluşturuldu. Anket formları, literatür taramasından yararlanılarak ve Dinç, Alan ve Güleç'in çalışmalarından faydalanılarak hazırlandı (42,63,76). Anket-1 formu doğumdan sonra babalardan onam formu alındıktan sonra baba ile yüz yüze görüşme yapılarak uygulandı. Anket-2 formu ise anket formu-1'den 1 ay sonra baba ile iletişime geçilerek uygulandı.

Anket Formu 1: Bu formda babaların yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi vb gibi tanımlayıcı özellikleri ile birlikte babanın ilk tepkilerini belirlemeye yönelik 31 soru bulunmaktadır. Bu anket ilk tanışmada babaya yüz yüze uygulandı (Ek-1).

Anket Formu 2: Bu formda babaların bebekleriyle iletişim ve bağlanmasını belirlemeye yönelik 28 soru bulunmaktadır. Bu anket formu, babayla ilk tanışmadan 1 ay sonraki tekrar görüşmede baba ile bebek arasındaki iletişimi ve bağlanma durumunu belirlemek için uygulandı (Ek-2).

3.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışma, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Adana Numune Eğitim Araştırma Hastanesi ile Adana Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesinde yapıldı. Sağlıklı doğan bebeklerin, doğum gerçekleştikten hemen sonra yanında olan ve çalışmanın uygulandığı babaları kapsamaktadır, genellenemez.

3.7. Veri Analizi

İstatistiksel analizler SPSS (IBM SPSS Statistics 20) adlı paket program kullanılarak yapıldı. Bulguların yorumlanmasında frekans tabloları kullanıldı.

Nitel değişkenlerin birbirleriyle olan ilişkilerinin incelenmesinde χ^2 çapraz tabloları kullanıldı. 2x2 tablolar için beklenen değer durumlarına göre, “Pearson χ^2 ”, “Yates χ^2 ” ve “Fisher χ^2 ” testleri uygulandı. 2x2 Tabloların dışındaki tablolarda “Pearson χ^2 ” testleri kullanıldı. Beklenen değer durumlarına göre değişkenlerin düzeylerinde birleştirmeler yapıldı.

4. BULGULAR

Bu bölümde, ailenin tanıtıcı özellikleri, babanın bebeğe bağlanma örüntüsü ve baba-bebek bağlanması ile ilgili faktörlerin incelenmesine dair bulgular olarak sunulmaktadır.

Tablo 1. Aileye ait tanıtıcı bulguların dağılımı

Değişken (N=50)	n	%
Babanın Yaş Grupları		
18-27 Yaş	12	24.0
28-32 Yaş	16	32.0
33-37 Yaş	13	26.0
38 Yaş ve Üzeri	9	18.0
Babanın Eğitim Düzeyi		
Okuryazar Değil	1	2.0
İlkokul	11	22.0
Ortaokul	12	24.0
Lise ve Dengi	20	40.0
Yüksekokul/Üniversite	6	12.0
Babanın Mesleği		
Memur	4	8.0
İşçi	15	30.0
Serbest Meslek	31	62.0
Ailenin Gelir-Gider Dengesi		
Gelir Giderden Az	24	48.0
Gelir Gidere Denk ve Fazla	26	52.0
Eşlerinin Yaş Grupları		
18-27 Yaş	25	50.0
28-32 Yaş	17	34.0
33-37 Yaş	6	12.0
38 Yaş ve Üzeri	2	4.0
Eşlerinin Eğitim Düzeyi		
Okuryazar Değil	6	12.0
İlkokul	18	36.0
Ortaokul	8	16.0
Lise ve Dengi	15	30.0
Yüksekokul/Üniversite	3	6.0
Eşlerinin Mesleği		
Ev Hanımı	44	88.0
Memur	1	2.0
İşçi	4	8.0
Diğer	1	2.0
Ailenin Yaşam Tipi		
Anne-Baba ile Birlikte ya da Akraba İle	13	26.0
Eşiyle Ayrı Evde	37	74.0
Genel Olarak Anne –Baba Arasındaki İlişki Durumu		
İyi	42	84.0
Orta	8	16.0
Sosyal Güvencesi		
Emekli Sandığı	1	2.0
SSK	35	70.0
Yeşil Kart	10	20.0
Güvence Yok	4	8.0
Evlilik Süresi		
5 Yıl ve Altı	25	50.0
6 Yıl ve Üzeri	25	50.0
Toplam	50	100

Araştırmaya katılan babaların ortalamasının 31.96 ± 5.14 olduğu tespit edildi. 16 kişinin (%32) 28-32 yaş grubunda olduğu, 13 kişinin (%26) 33-37 yaş grubunda olduğu, 12 kişinin (%24) 18-27 yaş grubunda olduğu ve 9 kişinin (%18) 38 yaş ve üzeri yaş grubunda olduğu belirlendi (Tablo 1).

Babaların eğitim durumuna bakıldığında 20 kişinin (%40) lise ve dengi düzeyinde, 6 kişinin (%12) yüksekokul/üniversite düzeyinde, 12 kişinin (%24) ortaokul düzeyinde, 11 kişinin (%22) ilkokul düzeyinde eğitime sahip olduğu belirlendi ve 1 kişinin (%2) ise okuma yazma bilmediği belirlendi (Tablo 1).

Babaların 31'inin (%62) serbest meslek sahibi olduğu, 26'sının (%52) gelirinin giderine denk olduğu belirlendi. 25 kişinin (%50) eşinin 18-27 yaş grubunda olduğu, 17 kişinin (%34) eşinin 28-32 yaş grubunda olduğu, 6 kişinin (%12) eşinin 33-37 yaş grubunda olduğu ve 2 kişinin (%4) eşinin 38 yaş ve üzeri yaş grubunda olduğu belirlendi.

Babaların eşlerinin eğitim düzeylerine bakıldığında 18(%36)'inin ilkokul mezunu olduğu ve 15(%30)'inin eşinin eğitim düzeyinin lise ve dengi okul mezunu olduğu belirlendi. Babalardan 44(%88)'ünün eşinin ev hanımı olduğu belirlenmiştir. Çalışmaya katılan babaların 37(%74)'sinin eşiyle ayrı evde yaşadığı ve 13(%26)'ünün de anne-baba ile birlikte yaşadığı belirlendi. Babalardan 42(%84)'sinin genel olarak eşleriyle ilişki durumlarını iyi gördükleri, 35(%70)'inin sosyal güvencesinin SSK olduğu belirlendi. Ebeveynlerin 25(%50)'inin 5 yıl ve altı süreyle evli oldukları, 25(%50)'inin ise 6 yıl ve üzeri süreyle evli oldukları tespit edildi (Tablo 1).

Tablo 2. Doğuma ait bazı bulguların dağılımı

Değişken (N=50)	n	%
Gebelik Planlı Mıdır?		
Evet	46	92.0
Hayır	4	8.0
Doğum Yöntemi		
Normal Vajinal Doğum	14	28.0
Sezaryen ile Doğum	35	70.0
Spinal Anestezi ile Sezaryen Doğum	1	2.0
Babanın Antenatal Muayeneye Katılma Durumu		
Evet, katıldı	36	72.0
Hayır, katılmadı	14	28.0
Muayenede Babanın Bebeğinin Kalp Sesini Dinlemesi		
Dinledi, çok heyecanlandı	20	40.0
Dinledi, heyecanlanmadı	3	6.0
Dinlemedi	27	54.0
Sizi İfade Eden En İyi Cümle		
Bebeğin alt bakımına destek olacağıma asla inanmıyorum, o işleri annesi yapacak	14	28.0
Bebeğimin alt bakımına annesi kadar ben de yaparım	14	28.0
Sadece zorunda kaldığım zamanlarda alt bakımını yaparım	22	44.0

Babaların 36'sının (%72) başka çocuğu da olduğu belirlendi. 35 annenin (%70) sezaryen ile doğum yaptığı, 14(%28) annenin normal vajinal doğum yaptığı ve 1(%2) annenin ise spinal anestezi altında doğum yaptığı belirlendi. Babalardan 36(%72)'sının antenatal muayeneye dahil olduğu ve 20(%40)'sinin muayenede çocuğun ilk kalp sesini dinlediği ve çok heyecanlandığı belirlendi. Çalışmaya katılan babalardan 22(%44)'sinin bebeğin alt bakımında sadece zorunlu kaldığı zamanlar destek olacağını belirttiği, 14(%28)'ünün ise bakıma destek olamayacağı, o işler annenin görevi olduğunu belirttiği belirlendi (Tablo 2).

Tablo 3. Bebeğe ait bazı bulguların dağılımı

Değişken (N=50)	n	%
Başka Çocuğunuz Var Mı?		
Evet	36	72.0
Hayır	14	28.0
Bebeğin Cinsiyeti Nedir?		
Kız	19	38.0
Erkek	31	62.0
Çocuklarla Aranız Nasıl?		
Çok İyi	33	66.0
İyi	17	34.0

Babaların %72'sinin başka çocuğu olduğu, %28'inin ilk çocuğu olduğu belirlendi. Doğan bebeklerin %62'sinin erkek, %38'inin kız cinsiyetinde dünyaya geldiği tespit edildi. Babaların %66'sı çocuklarla aralarının çok iyi olduğunu ifade etti (Tablo 3).

Tablo 4. Baba olmaya ait bazı bulguların dağılımı

Değişken (N=50)	n	%
Baba Olmaya Hazır Hissedip- Hissetmeme		
Evet	43	86.0
Hayır	1	2.0
Kısmen	6	12.0
Babayı Tanımlayan İfade		
Bebeğimin bakımını isteyerek yapacağıma eminim, eşime her zaman desteğe hazırım	21	42.0
Babalığa her zaman hazırım fakat işlerim nedeniyle çok yardımcı olamıyorum	29	58.0
Babanın, Çocukken Kendi Babasıyla İlişkisi		
Çok İyi	16	32.0
İyi	18	36.0
Normal	8	16.0
Kötü	6	12.0
Çok Kötü	2	4.0
Babaya, Çocukken Bakım Veren kişi		
Anne-Baba	12	24.0
Sadece Anne	38	76.0
Babalık İzni Kullanabilme Durumu		
Evet	29	58.0
Hayır	21	42.0

Babaların %86'sının baba olmaya hazır olduğu belirlenirken, %12'sinin kısmen hazır olduğu belirlendi. Babalardan 22(%44)'si bebeğin alt bakımında sadece zorunlu kaldığı zamanlar destek olacağını, 14(%28)'ü o işleri annesinin yapacağını ifade etti. Babaların 33(%66)'ü çocuklarla arasının çok iyi olduğunu, 17(%34)'si de iyi olduğu belirtti. 18(%36)'i çocukken babasıyla ilişkisinin iyi olduğunu, 16(%32)'si ise çok iyi olduğunu belirtti. Araştırmaya katılan babaların 38(%76)'i çocukken sadece annesinin bakım verdiği belirtti. Babalardan 29(%58)'unun babalık izni kullanabildiği, 21(%42)'inin ise babalık izni kullanamadığı belirlendi (Tablo 4).

Tablo 5. Babaların doğumdan sonra bebekleri ile tanışmalarına ait bulguların dağılımı

Değişken	n	%
Baba Bebeğini Kucağına Aldı mı?		
Evet	25	50.0
Hayır	25	50.0
Baba Çocuğunu Kucağında Tutmaya İstekli Mi?		
Evet	25	50.0
Hayır	25	50.0
Kucakta Tutulan Süre		
1 Dakika ve Altı	12	48.0
1 Dakika Üzeri	13	52.0
Bebeğini Kucağına Alan Babanın Doğumdan Sonraki Hissi		
Gururlu	5	20.0
Mutlu	4	16.0
Sıradan Bir Duygu	3	12.0
Çok Heyecanlı	13	52.0
Babanın Bebeğiyle Konuşma Çalıştı mı?		
Evet	11	44.0
Hayır	14	56.0
Babanın Bebeğini İnceledi Mi?		
Evet	15	60.0
Hayır	10	40.0

Babaların 25'inin (%50) çocuğunu kucağına aldığı, 25'inin (%50) çocuğunu kucağına almadığı belirlendi. 13(%52)'ünün çocuğu 1 dakika üzeri süre kucağında tuttuğu, 12(%48)'sinin 1 dakika ve altı süreyle çocuğunu kucağında tuttuğu belirlendi. Bebeklerini kucağına alan 13 babanın (%52) çok heyecanlı olduğu, 5 babanın (%20) gururlu, 4 babanın (%16) mutlu ve 3 babanın (%12) sıradan bir duygu hissettiği belirlendi. Babalardan 14'ünün (%56) çocuğuyla konuşmadığı, 11'inin (%44) çocuğuyla konuştuğu belirlendi. Babalardan 15(%60)'inin bebeği incelediği, 10(%40)'unun bebeği incelenemediği belirlendi (Tablo 5).

Tablo 6. Babalara doğumdan bir ay sonra uygulanan bebekleriyle ilgili bazı sorulara ait bulguların dağılımı

Değişken (N=50)	n	%
Babanın Bebeğin Bakımına Katılma Durumu		
Hayır, Kesinlikle Katılmıyor	8	16.0
Nadiren	26	52.0
Sık Sık	16	32.0
Bebekle İlgilenince Huysuzlaştığını Hissetme		
Sık Sık	6	12.0
Ara Sıra	8	16.0
Çok Nadir	20	40.0
Hiçbir Zaman	16	32.0
Bebekle İlgili Zamanı		
Kendini Sinirli Hissediyor	4	8.0
Çevresel Baskılardan Kurtulmak İçin İlgileniyor	25	50.0
Severek ve İsteyerek İlgileniyor	21	42.0
Babanın Duygu Durumu		
Orta Düzeyde Sevgi	1	2.0
Yoğun Sevgi	49	98.0
Babanın Bebeğiyle İlgili Durumu		
Diğer Babalara Göre Daha Az ilgi ya da Mecbur	16	32.0
Diğer Babalarla Aynı İlgi	13	26.0
Diğer Babalara Göre Daha İlgili	15	30.0
Diğer Babalara Göre ilgili Ancak Daha Fazla İlgilenmesi Gerek	6	12.0
Babanın Bakıma Katılma Sırasındaki Hissi		
Çevreden Çekiniyor, Utanıyor	15	24.0
Çevrenin Tepkisi Önemsemiyor, Bakıyor	12	30.0
Çevrede Başka Birisi Varken Bakımı Annesine Bırakıyor	23	46.0
Eş ile Bebek Hakkında Konuşma Durumu		
Hiç	1	2.0
Nadir	19	38.0
Sık Sık	26	52.0
Sürekli	4	8.0
Bebekle Birlikte Değilken Hissiyat		
Bir An Önce Eve Gitmek İstiyor	35	70.0
Ara Sıra Aklına Geliyor	6	12.0
Çok Yoğun Çalışıyor, Aklına Gelmiyor	9	18.0
Bebegi Uyurken İzleme		
Her Zaman	7	14.0
Sık Sık	26	5.0
Ara Sıra	12	24.0
Hiçbir Zaman	5	10.0
Bebek Hakkında Düşünce		
Kendi Bebeği	44	88.0
Alışmadı, Sanki Kendisinin Değil	2	4.0
Biraz Kabullenmeye ve Alışmaya Başladı	4	8.0

Babaların 26'sının (%52) bebeğin bakımına nadiren, 16'sının (%32) bebeğin bakımına sık sık katıldığı, 8'inin de (%16) bakıma hiç katılmadığı belirlendi. Babaların 20(%40)'sinin bebekle ilgilendiğinde huysuzlaştığını fark ettiği belirlendi. Araştırmaya katılan babaların 25(%50)'inin çevresel baskılardan kurtulmak için bebekle ilgilendiği, 21(%42)'inin bebekle severek isteyerek ilgilendiği, 49(%98)'unun bebeğe yoğun sevgi beslediği belirlendi. Babalardan 16(%32)'sının diğer babalara göre bebeğiyle daha az ilgilendiği ya da mecbur kaldığı, 15(%30)'inin ise diğer babalara göre daha ilgili olduğu belirlendi. Babalardan 23(%46)'ünün çevrede başka birisi varken bakımını annesine verdiği, 26(%52)'sının eşi ile bebek konusunda sık sık konuştuğu, 1(%2)'inin ise hiç konuşmadığı belirlendi. Babaların 35(%70)'inin bebekle birlikte değilken bir an önce eve gitmek istediği, 9(%18)'unun çok yoğun çalışmaktan aklına gelmediği, 26(%52)'sının sık sık bebeği uyurken izlediği ve 44(%88)'ünün ise bebeği kendi bebeği olarak hissettiği belirlendi (Tablo 4).

Tablo 7. Bebeklerinin doğumundan bir ay sonra babaların bebeklerine dair duygu durumuna ait bulguların dağılımı

Değişken (N=50)	n	%
Bebek Nedeniyle Ertelenen Planlar Olduğunda Babanın Hissi		
Bebeğe Kızıyor	1	2.0
Bebeğe Biraz Kızıyor	1	2.0
Ona Hiç Kızılmıyor	48	96.0
Kendine Zaman Ayırmadığını Hissetme Durumu		
Zaman Zaman	38	76.0
Sık Sık	7	14.0
Her Zaman	1	2.0
Hiçbir Zaman	4	8.0
Oyun Oynamak İçin Bir An Önce Büyümesi Düşüncesi		
Zaman Zaman	19	38.0
Sık Sık	20	40.0
Sürekli	11	22.0
Bebek Ağladığında Babanın Verdiği Tepki		
Sakin Bir Şekilde Sakinleştirmeye Çalışma	19	38.0
Sakinleştirme İçin Annesine Verir	23	46.0
Sinirlenir, Ağlamasını Duymak İstemez	8	1.0
Bebek İçin Sevilen Bir Durumu Erteleme		
Hiçbir Zaman	1	2.0
Zaman Zaman	18	36.0
Sık Sık	23	46.0
Her Zaman	8	16.0
Bebek İstemeyerek/Plansız Doğduysa Fikir		
İyi ki Bebek Dünyaya Geldi	4	100.0
Bebeğin Gözlerinin İçine Bakma Durumu		
Sık Sık	18	36.0
Bazen	25	5.0
Her Zaman	7	14.0
Bebeğini, Başkalarına Anlatma Durumu		
Her Zaman	4	8.0
Sık Sık	13	26.0
Bazen	29	58.0
Her Zaman	4	8.0
Bebeğin Hareketlerinden İsteğini Anlama		
Hiçbir Zaman	4	8.0
Sık Sık	10	20.0
Bazen	34	68.0
Her Zaman	2	4.0
Bebeği Gülerken Çok Mutlu Hissetme		
Evet	50	100.0
Bebeğin Babaya Güven Duymasını İstemesi		
Evet	50	100.0
Bebeğin Babaya İhtiyacı Olduğunu Düşünmesi		
Evet	50	100.0
Sinirli Olunan Zamanlarda, Bebeğin Babayı İyi Hissettirmesi		
Evet	32	64.0
Hayır	18	36.0

Babaların 48'inin (%96) bebek nedeniyle planlarını ertelediğinde ona hiç kızmadığı belirlendi. Babalardan 38(%76)'inin zaman zaman kendine zaman ayıramadığını düşündüğü, 20(%40)'sinin oyun oynamak için bebeğinin bir an önce büyümesi gerektiğini düşündüğü, 23(%46)'ünün bebek ağladığında sakinleştirmek için annesine verdiği, 19(%38)'unun ise sakin bir şekilde kendisi sakinleştirmeye çalıştığı belirlendi. Araştırmaya katılan babalardan 23(%46)'ünün bebeği için sevdiği bir durumu sık sık ertelediği, 18(%36)'inin ise zaman zaman ertelediği belirlendi. Plansız veya istemeyerek doğan bebek için 4 babanın dördü de (%100) iyi ki bebeğinin dünyaya geldi diye düşündüğü belirlendi. Babalardan 25(%50)'inin bazen bebeğinin gözlerinin içine bakmaktan hoşlandığı, 18'inin (%36) bebeğinin gözlerinin içine bakmaktan sık sık hoşlandığı belirlendi. Babaların 29(%58)'unun bazen bebeğini başkalarına anlattığı, 13(%26)'ünün sık sık bebeğini başkalarına anlattığı belirlendi. Babalardan 34(%68)'ünün bebeğin bazen hareketlerinden isteğini anladığı belirlendi. Babaların tamamının (%100) bebeği gülerken çok mutlu olduğu, bebeğin babaya güven duyması istediği ve bebeğin babaya ihtiyacı olduğu düşünmesi istediği belirlendi. Babaların 32(%64)'sinin sinirli oldukları zamanda bebekleri ile ilgilenmenin iyi hissettirdiği, 18(%36)'inin ise sinirli oldukları zamanda bebekle ilgilenmenin hissiyatını değiştirmedeği belirlendi (Tablo 7).

Tablo 8. Bebeklerinin doğumundan bir ay sonra babaların hislerine dair bazı bulguların dağılımı

Değişken (N=50)	n	%
Bebekle Uzak Kalınması Durumu		
Tekrar Bir Araya Gelme Düşüncesi Mutlu Eder	47	94.0
Tekrar Bir Araya Gelme Düşüncesi Çok Etkilemez	3	6.0
Bebek İle Bir Süre Görüşememe Fikri		
Her Zaman Üzgün Hisseder	24	48.0
Sık Sık Üzgün Hisseder	19	38.0
Hem Üzüntü Hem Rahatlama	7	14.0
Bebek Büyüdüğünde Hangisi Babaya Daha Yakındır		
Yanlış Yaptığı Zaman Hatasını Kendi Fark Etmesi	18	36.0
Hatası Olduğunda Yol Gösterip, Kılavuzluk Yapmak	18	36.0
Hataları Onu Bağlar, Tek Başına Bir Birey	14	28.0
İlk Kelimesinin Baba Olmasının Önemi		
Çok Mutlu Olur	19	38.0
Mutlu Olur	16	32.0
Çok Anlam İfade Etmez	15	30.0
Eğer Eşle İyi Anlaşamıyorsa		
Bebek İçin Bazı Konuların Üstünü Örtür	22	44.0
Sorunlar Yaşanmaya Devam Eder	10	20.0
Bebek Olumsuz Etkilense de Evlilik Bitebilir	18	36.0

Babalardan 47(%94)'sinin bebekle uzak kaldığında tekrar bir araya gelme düşüncesinin mutlu ettiği, 3(%6)'ünün ise bebeğiyle uzak kaldığında tekrar bir araya gelme düşüncesinin babayı etkilemeyeceği belirlendi. Babaların 24(%48)'ünün bebekle bir süre görüşememe fikrinin her zaman üzgün hissettirdiği, 19(%38)'unun ise sık sık üzgün hissettirdiği belirlendi. Babaların 18(%36)'inin bebek büyüdüğü zaman yanlış yaparsa hatasını kendisinin fark etmesini istediği, 18(%36)'inin ise hatası olduğunda babanın ona yol gösterip, kılavuzluk yapmasının daha yakın geldiği, 14(%28)'ünün ise hatalarının onu bağladığını ve artık tek başına bir birey olduğunu düşündüğü belirlendi. Araştırmaya katılan babalardan 19(%38)'ünün için bebeğin ilk kelimesinin baba olması onu çok mutlu edeceği, 15(%30)'ünün için ise çok etkilemeyeceği, abartılacak bir şey olmadığı yönünde düşüncesinin olduğu belirlendi. Babalardan 22(%44)'sinin eğer eşyle iyi anlaşamıyorsa bebek için bazı konuların üstünü örtbileceği belirttiği, 18(%36)'inin bebeğin olumsuz etkilenmesine rağmen evliliğin bitebileceği belirttiği, 10(%20)'unun sorunların yaşanmaya devam edeceği belirttiği belirlendi (Tablo 8).

Tablo 9. Babanın bebeğine karşı hisleri ve bebeğin bakımına katılması ile doğumdan sonra bebeğini kucağına alması arasındaki ilişkinin incelenmesi

Değişken (N=50)	Babanın Bebeği Kucağına Alması		İstatistiksel Analiz Olasılık
	Evet (n, %) (n=25)	Hayır (n, %) (n=25)	
Bebeğin Bakımına Katılma			
Hiç veya Nadiren	13 (52.0)	21 (84.0)	$\chi^2=4.504$ p=0.034
Sık Sık	12 (48.0)	4 (16.0)	
Babanın Bebekle İlgilendiğindeki Hisleri			
Sinirli/Çevresel Baskı	8 (32.0)	21 (84.0)	$\chi^2=13.875$ p=0.000
Severek ve İsteyerek	17 (68.0)	4 (16.0)	
Duygular			
Orta Düzeyde Sevgi	1 (4.0)	-	$\chi^2=1.020$ p=0.312
Yoğun Sevgi	24 (96.0)	25 (100.0)	
Babanın Bakıma Katılma zamanındaki Hisleri			
Çevreden Çekiniyor, Utanıyor	7 (28.0)	5 (20.0)	$\chi^2=7.122$ p=0.028
Çevrenin Tepkisi Önemsemiyor, Bakıyor	11 (44.0)	4 (16.0)	
Çevrede Başka Birisi Varken Bakımı			
Annesine Bırakıyor	7 (28.0)	16 (64.0)	
Eş ile Bebek Konusunda Konuşma			
Hiç/Nadir	9 (36.0)	11 (44.0)	$\chi^2=0.354$ p=0.838
Sık Sık	14 (56.0)	12 (48.0)	
Sürekli	2 (8.0)	2 (8.0)	
Bebek Ağladığında Babanın Verdiği Tepki			
Sakin Bir Şekilde Sakinleştirme	7 (28.0)	12 (48.0)	$\chi^2=2.122$ p=0.145
Anneye Verir, Sinirlenir Ağlamasını Duymak İstemez	18 (72.0)	13 (52.0)	
Sinirli Olunan Zamanlarda, Bebeğin Babayı İyi Hissettirmesi			
Evet	15 (60.0)	17 (68.0)	$\chi^2=0.087$ p=0.768
Hayır	10 (40.0)	8 (32.0)	
Eğer Eşle İyi Anlaşamıyor sa			
Bebek İçin Bazı Konuların Üstünü Örtür	16 (64.0)	6 (24.0)	$\chi^2=9.034$ p=0.011
Sorunlar Yaşanmaya Devam Eder	2 (8.0)	8 (32.0)	
Bebek Olumsuz Etkilense de Evlilik Bitebilir	7 (28.0)	11 (44.0)	

*2x2 Tablolarda nitel değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesi sırasında gözelerdeki beklenen değer durumlarına göre Fisher χ^2 -test, Yates-süreklilik düzeltmesi ve Pearson χ^2 -test istatistikleri kullanılmış; test istatistiği ve olasılık belirlenen teste göre yazılmıştır. 2x2 dışındaki tablolarda Pearson χ^2 -test istatistikleri kullanılmıştır.

Babanın çocuğu kucağına alması ile bebeğin bakımı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki vardır ($\chi^2=4.504$; $p=0.034$)($p<0.05$). Çocuğunu kucağına alan babaların %48'inin bebeğinin bakımına sık sık katıldığı, çocuğunu kucağına almayan babaların %84'ünün hiç veya nadiren bebeğin bakımına katıldığı, çocuğunu kucağına almayan babaların yalnızca %16'sının bebeğin bakımına sık sık katıldığı tespit edildi (Tablo 9).

Babanın çocuğu kucağına alması ile bebekle ilgili zamanı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki vardır ($\chi^2=13.875$; $p=0.000$)($p<0.05$). Çocuğunu kucağına alan babaların %68'inin bebeğiyle severek ve isteyerek ilgilendiği, çocuğunu kucağına almayan babaların %84'ünün sinirli/çevresel baskıdan dolayı bakımına katıldığı tespit edildi (Tablo 9).

Babanın çocuğu kucağına alması ile bakıma katılma arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki vardır ($\chi^2=7.122$; $p=0.028$)($p<0.05$). Çocuğunu kucağına alan babaların %44'ünün çevrenin tepkisini önemseydiği için çocuğun bakımına katıldığı, çocuğunu kucağına almayan babaların %64'ünün çevrede başka birisi varken bakımı annesine verdiği tespit edildi (Tablo 9).

Babanın çocuğu kucağına alması ile eşleri ile bebek hakkında konuşması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($\chi^2=0.354$; $p=0.838$)($p>0.05$). Bebeğini kucağına alan babaların %56'sı eşiyile sık sık bebek hakkında konuşurken, kucağına almayan babaların da %44'ünün sık sık eşiyile bebek hakkında konuştuğu tespit edildi (Tablo 9).

Babanın çocuğu kucağına alması ile bebek ağladığında babanın davranışı arasında istatistiksel bir ilişki yoktur ($\chi^2=2.122$; $p=0.145$)($p>0.05$). Bebeğini kucağına alan babaların %72'si bebek ağladığında, bebeği annesine vererek ağlamasını duymak istemediği veya sinirlendiği tespit edilirken, çocuğunu kucağına almayan babaların %52'si bebek ağladığında, bebeği annesine vererek ağlamasını duymak istemediği veya sinirlendiği tespit edildi (Tablo 9).

Babanın çocuğu kucağına alması ile sinirli olunan zamanda bebekle ilgilenmenin iyi geldiği hissi arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($\chi^2=0.087$; $p=0.768$)($p>0.05$). Bebeğini kucağına alan babaların %60'ının sinirli olunduğu zaman bebeğini kucağına aldığında iyi geldiği tespit edilirken, kucağına almayan babaların ise %68'inin sinirli olunduğu zaman bebeğini kucağına aldığında iyi geldiği tespit edildi (Tablo 9).

Babanın bebeği kucağına alması ile eşle iyi anlaşılammama durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki vardır ($\chi^2=9.034$; $p=0.011$) ($p<0.05$). Bebeğini kucağına alan babaların %64'ünün bebek için bazı konuların üstünü örtebileceği, çocuğunu kucağına almayan babaların %44'ünün bebek olumsuz etkilenecek olsa da evliliğin bitebileceği tespit edildi (Tablo 9).

Tablo 10. Babaların bebeklerinin doğumundan bir ay sonra bakıma katılmaları ile bazı özelliklerin incelenmesi

Değişken (N=50)	Bakıma Katılma Durumu		İstatistiksel Analiz Olasılık
	Hiç/Nadir (n, %) (n=34)	Sık Sık (n, %) (n=16)	
Meslek			
Memur	2 (5.9)	2 (12.5)	$\chi^2=1.583$ $p=0.453$
İşçi	9 (26.5)	6 (37.5)	
Serbest Meslek	23 (67.6)	8 (50.0)	
Doğum Yöntemi			
Normal Vajinal	9 (26.5)	5 (31.2)	$\chi^2=2.403$ $p=0.301$
Sezaryen	25 (73.5)	10 (62.5)	
Spinal Anestezi	-	1 (6.3)	
Kalp Sesi Dinleme			
Dinlendi, Çok Heyecanlandı	10 (29.4)	10 (62.5)	$\chi^2=5.576$ $p=0.062$
Dinlendi, Heyecanlanmadı	3 (8.8)	-	
Dinlenmedi	21 (6.8)	6 (36.5)	
Kucakta Tutma Süresi			
1 Dk. Altı	6 (46.2)	6 (50.0)	$\chi^2=0.037$ $p=0.848$
1 Dk. Üzeri	7 (53.8)	6 (50.0)	

*2x2 Tablolarda nitel değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesi sırasında gözelerdeki beklenen değer durumlarına göre Fisher χ^2 -test, Yates-süreklilik düzeltmesi ve Pearson χ^2 -test istatistikleri kullanılmış; test istatistiği ve olasılık belirlenen teste göre yazılmıştır. 2x2 dışındaki tablolarda Pearson χ^2 -test istatistikleri kullanılmıştır.

Babaların mesleği, babaların bakıma katılma durumu, doğum yöntemi, ilk kalp sesi dinlemeye katılması ve bebeğini doğumdan sonra kucağında tutma süresi ile arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki yoktur ($p>0.05$)(Tablo 10).

Babanın mesleği ile bebeğin bakımına katılması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($p>0.05$)(Tablo 10).

Bebeğin doğum yöntemi ile babanın bakıma katılması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($p>0.05$)(Tablo 10).

Babanın doğumdan önce bebeğin kalp sesini dinlemesi ile bakıma katılması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($p>0.05$)(Tablo 10).

Babanın bebeğini kucağında tutma süresi ile bakıma katılması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($p>0.05$)(Tablo 10).

Tablo 11. Babanın bebeğin bakıma katılma, bebeğe ve eşine yaklaşım durumu ile babanın yaşı arasındaki ilişkinin incelenmesi

Değişken (N=50)	Yaş Grupları				İstatistiksel Analiz Olasılık
	18-27 (n, %) (n=12)	28-32 (n, %) (n=16)	33-37 (n, %) (n=13)	38-↑ (n, %) (n=9)	
Bebeğin Bakımına Katılma					
Hiç veya Nadiren	7 (58.3)	10 (62.5)	10 (76.9)	7 (77.8)	$\chi^2=1.609$ $p=0.657$
Sık Sık	5 (41.7)	6 (37.5)	3 (23.1)	2 (22.2)	
Babanın Bebekle İlgilendiğindeki Hisleri					
Sinirli/Çevresel Baskı	6 (50.0)	8 (50.0)	9 (69.2)	6 (66.7)	$\chi^2=1.686$ $p=0.640$
Severek ve İsteyerek	6 (50.0)	8 (50.0)	4 (30.8)	3 (33.3)	
Babanın Bakıma Katılma zamanındaki Hisleri					
Çevreden Çekiniyor, Utanıyor	4 (33.3)	2 (12.5)	3 (23.1)	3 (33.4)	$\chi^2=3.719$ $p=0.715$
Çevrenin Tepkisi					
Önemsemiyor, Bakıyor	4 (33.3)	6 (37.5)	4 (30.8)	1 (11.0)	
Çevrede Başka Birisi Varken Bakımı Annesine Bırakıyor	4 (33.3)	8 (50.0)	6 (46.1)	5 (55.6)	
Eğer Eşle İyi Anlaşamıyor Olunursa					
Bazı Konuların Üstünü	8 (66.7)	12 (75.0)	6 (46.2)	6 (66.7)	$\chi^2=2.702$ $p=0.440$
Örter/Sorunlar Devam Eder					
Bebek Olumsuz Etkilense de Evlilik Bitebilir	4 (33.3)	4 (25.0)	7 (53.8)	3 (33.3)	

*2x2 Tablolarda nitel değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesi sırasında gözelerdeki beklenen değer durumlarına göre Fisher χ^2 -test, Yates-süreklilik düzeltmesi ve Pearson χ^2 -test istatistikleri kullanılmış; test istatistiği ve olasılık belirlenen teste göre yazılmıştır. 2x2 dışındaki tablolarda Pearson χ^2 -test istatistikleri kullanılmıştır.

Yaş grupları ile bebeğin bakımına katılma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($\chi^2=1.609$; $p=0.657$) ($p>0.05$) (Tablo 11).

Yaş grupları ile bebekle ilgilenme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($\chi^2=1.686$; $p=0.640$) ($p>0.05$) (Tablo 11).

Yaş grupları ile bebeğin bakımına katılırkenki duygu durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($\chi^2=3.719$; $p=0.715$) ($p>0.05$) (Tablo 11).

Yaş grupları ile eş ile iyi anlaşamıyor olması durumu izleyeceği yol arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($\chi^2=2.702$; $p=0.440$) ($p>0.05$) (Tablo 11).

Yaş grupları ile bebeğin bakımı, bebekle ilgi zamanı, bakıma katılma ve eşle iyi anlaşamama durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki yoktur ($p>0.05$) (Tablo 11).

Bebeğin bakımını sık sık yapanların en yüksek oran olarak 18-27 yaş grubunda (%41.7) olduğu, hiç veya nadiren yapan en yüksek oranın 38 yaş ve üzeri yaş grubunun (%77.8) olduğu belirlendi. Bebeğe severek ve isteyerek bakanların en yüksek oran olarak 32 yaş ve altı yaş grupları (%50) olduğu, sinirli/çevresel baskıdan dolayı bakanların ise 33-37 yaş grubunda (%69.2) oldukları belirlendi. Çevreden çekinerek, utanarak bakıma katılanlar en yüksek oranının 38 yaş ve üzeri yaş grubunda (%33.4) olduğu, çevrenin tepkisini önemsemeyen ve bakıma katılan kişilerin en yüksek oranının 28-32 yaş grubunda (%37.5) olduğu ve çevrede başka birisi varken bakımı bebeğin annesine verenlerin en yüksek oranının 38 yaş ve üzeri yaş grubunda (%55.6) olduğu belirlendi. Eşleri ile anlaşamıyor olsa bazı konuları çocukları için üzerini örteceğini ya da sorunların yaşanmaya devam edeceğini belirten babaların %75 oranıyla en yüksek oran olduğu, bebek olumsuz etkilense de evliliğin bitebileceğini düşünenlerin en yüksek oranının 33-37 yaş grubunda (%53.8) olduğu belirlendi. Ancak bu ilişkiler istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$) (Tablo 11).

Tablo 12. Babanın eğitim durumu ile bebeğin bakımına katılmasının incelenmesi

Değişken (N=50)	Bakıma Katılma Durumu		İstatistiksel Analiz Olasılık
	Hiç/Nadir (n, %) (n=34)	Sık Sık (n, %) (n=16)	
Eğitim			
Ortaokul ve Altı	18 (52.9)	6 (37.5)	$\chi^2=1.039$
Lise ve Üzeri	16 (47.1)	10 (62.5)	p=0.308

*2x2 Tablolarda nitel değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesi sırasında gözelerdeki beklenen değer durumlarına göre Fisher χ^2 -test, Yates-süreklilik düzeltmesi ve Pearson χ^2 -test istatistikleri kullanılmış; test istatistiği ve olasılık belirlenen teste göre yazılmıştır. 2x2 dışındaki tablolarda Pearson χ^2 -test istatistikleri kullanılmıştır.

Bakıma katılma durumu ile babaların eğitim arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki yoktur ($p>0.05$). Lise ve üzeri eğitim alan babaların %62.5'i sık sık bakıma katılırken, ortaokul ya da daha alt bir eğitime sahip babaların %52.9'u bakıma hiç katılmadığını ya da nadir katıldığını ifade etti (Tablo 12).

Tablo 13. Bebeğin cinsiyeti ile babaların bakıma katılma durumu arasındaki ilişkinin incelenmesi

Değişken (N=50)	Babanın Bakıma Katılma Durumu		İstatistiksel Analiz Olasılık
	Hiç/Nadir (n, %) (n=34)	Sık Sık (n, %) (n=16)	
Bebeğin Cinsiyeti			
Kız	13 (38.2)	6 (37.5)	$\chi^2=0.002$
Erkek	21 (61.8)	10 (62.5)	p=0.960

*2x2 Tablolarda nitel değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesi sırasında gözelerdeki beklenen değer durumlarına göre Fisher χ^2 -test, Yates-süreklilik düzeltmesi ve Pearson χ^2 -test istatistikleri kullanılmış; test istatistiği ve olasılık belirlenen teste göre yazılmıştır. 2x2 dışındaki tablolarda Pearson χ^2 -test istatistikleri kullanılmıştır.

Babaların bakıma katılma durumu ile bebeğin cinsiyeti arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki yoktur ($\chi^2=0.002$; $p=0.960$) ($p>0.05$). Bebeğinin bakımına hiç katılmadığını ya da nadir katıldığını ifade eden babaların %38.2'sini kız bebekleri olan babalar oluştururken, 61.8'ini erkek bebekleri olan babalar oluşturmaktadır. Bebeğinin bakımına sık sık katıldığını ifade eden babaların %37.5'ini kız bebeği olan babalar oluştururken, %62.5'ini erkek bebeği babalar oluşturmaktadır (Tablo 13).

Tablo 14. Annelerin eğitim durumu ile babaların bakıma katılma ilişkisinin incelenmesi

Değişken (N=50)	Babanın Bakıma Katılma Durumu		İstatistiksel Analiz Olasılık
	Hiç/Nadir (n, %) (n=34)	Sık Sık (n, %) (n=16)	
Eşin Eğitim Düzeyi			
Ortaokul ve Altı	25 (73.5)	7 (43.8)	$\chi^2=4.188$
Lise ve Üzeri	9 (26.5)	9 (56.2)	p=0.041

*2x2 Tablolarda nitel değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesi sırasında gözelerdeki beklenen değer durumlarına göre Fisher χ^2 -test, Yates-süreklilik düzeltmesi ve Pearson χ^2 -test istatistikleri kullanılmış; test istatistiği ve olasılık belirlenen teste göre yazılmıştır. 2x2 dışındaki tablolarda Pearson χ^2 -test istatistikleri kullanılmıştır.

Babaların bakıma katılma durumu ile eşlerinin eğitim düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki vardır ($\chi^2=4.188$; $p=0.041$) ($p<0.05$). Hiç/Nadir bebeğin bakımına katılan babaların %73.5'ünün eşinin eğitim düzeyinin ortaokul ve altı olduğu, sık sık bebeğin bakımına katılan babaların %56.2'sinin eşinin eğitim düzeyinin lise ve üzeri olduğu tespit edildi. Eşleri ortaokul ve altı mezun olan babaların %43.8'inin de bebeğin bakımına sık sık katıldığı tespit edildi (Tablo 14)

Tablo 15. Babanın bakıma katılma durumu ile ailenin gelir durumu arasındaki ilişkinin incelenmesi

Değişken (N=50)	Ailenin Gelir Durumu		İstatistiksel Analiz Olasılık
	Gelir Giderden Az (n, %) (n=24)	Gelir Gidere Denk (n, %) (n=26)	
Bebeğin Bakımı			
Hiç veya Nadiren	16 (66.7)	18 (69.2)	$\chi^2=0.038$
Sık Sık	8 (33.3)	8 (30.8)	$p=0.846$
Bakıma Katılmadaki Hissi			
Çevreden Çekiniyor, Utanıyor	8 (33.3)	4 (15.4)	$\chi^2=2.204$
Çevrenin Tepkisi Önemsemiyor, Annesine Veriyor	16 (66.7)	22 (84.6)	$p=0.138$

*2x2 Tablolarda nitel değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesi sırasında gözelerdeki beklenen değer durumlarına göre Fisher χ^2 -test, Yates-süreklilik düzeltmesi ve Pearson χ^2 -test istatistikleri kullanılmış; test istatistiği ve olasılık belirlenen teste göre yazılmıştır. 2x2 dışındaki tablolarda Pearson χ^2 -test istatistikleri kullanılmıştır.

Geliri giderinden az olan babaların bebeğin bakımına sık sık katılması oranı daha yüksektir. Ancak bebeğin bakımı ile gelir durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki yoktur ($\chi^2=6.038$; $p=0.846$) ($p>0.05$) (Tablo 15).

Bakıma katılma his durumu ile gelir durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki yoktur ($\chi^2=2.204$; $p=0.138$) ($p>0.05$). Geliri gidere denk olan babaların %84.6'sı ve geliri giderinden az olan babaların %66.7'si bakım yaparken çevrenin tepkisini önemsemekte ya da bakım için bebeği annesine vermektedir (Tablo 15).

Tablo 16. Babaların başka çocuk olması ile şimdiki bebeklerinin kalp sesini dinlediklerinde hissettikleri heyecan ilişkisinin incelenmesi

Değişken (N=50)	Başka Çocuk Olma Durumu		İstatistiksel Analiz Olasılık
	Evet (n, %) (n=36)	Hayır (n, %) (n=14)	
Kalp Sesi Dinleme			
Dinlendi, Çok Heyecanlandı	10 (27.8)	10 (71.4)	$\chi^2=8.297$ p=0.016
Dinlendi, Heyecanlanmadı	3 (8.3)	-	
Dinlenmedi	23 (63.9)	4 (27.6)	

*2x2 Tablolarda nitel değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesi sırasında gözelerdeki beklenen değer durumlarına göre Fisher χ^2 -test, Yates-süreklilik düzeltmesi ve Pearson χ^2 -test istatistikleri kullanılmış; test istatistiği ve olasılık belirlenen teste göre yazılmıştır. 2x2 dışındaki tablolarda Pearson χ^2 -test istatistikleri kullanılmıştır.

Başka çocuğunun olması ile bebeklerinin kalp sesini dinlemesi arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edildi ($\chi^2=8.297$; $p=0.016$). Başka çocuğu olmayanların en yüksek oranla kalp sesini dinlediği ve çok heyecanlandığı (%71.4), başka çocuğu olanların en yüksek oranla kalp sesini dinlemediği (%27.6) belirlendi (Tablo 16).

Tablo 17. Babanın eğitim durumu ile büyüdüğüde bebeğine olası davranış tarzı arasındaki ilişkinin incelenmesi

Değişken (N=50)	Babaya Hangi Davranış Yakındır			İstatistiksel Analiz Olasılık
	Hatasını Kendi Fark Etmeli (n, %) (n=18)	Kılavuzluk Yapmak İster (n, %) (n=18)	Artık Tek Başına Birey (n, %) (n=14)	
Babanın Eğitim Düzeyi				
Ortaokul ve Altı	9 (50.0)	5 (27.8)	10 (71.4)	$\chi^2=6.057$
Lise ve Üzeri	9 (50.0)	13 (72.2)	4 (28.6)	p=0.048

*2x2 Tablolarda nitel değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesi sırasında gözelerdeki beklenen değer durumlarına göre Fisher χ^2 -test, Yates-süreklilik düzeltmesi ve Pearson χ^2 -test istatistikleri kullanılmış; test istatistiği ve olasılık belirlenen teste göre yazılmıştır. 2x2 dışındaki tablolarda Pearson χ^2 -test istatistikleri kullanılmıştır.

Babaya yakın olan davranış ile babanın eğitim düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki vardır ($\chi^2=6.057$; $p=0.048$) ($p<0.05$). Eğitim düzeyi ortaokul ve altı olan babaların en yüksek oranda kendini yakın hissettiği davranışın artık tek başına birey (%71.4) olması olduğu, lise ve üzeri eğitim düzeyinde olan babaların en yüksek oranda kendini yakın hissettiği davranışın kılavuzluk yapmak istediği (%72.2) olduğu tespit edildi (Tablo 17).

Tablo 18. Babanın bebeğiyle ilgilenme ve bakıma katılma durumu ile bebeğinin ilk kalp sesini dinleme durumu arasındaki ilişkinin incelenmesi

Değişken (N=50)	Muayenede Bebeğin İlk Kalp Sesini Duyma			İstatistiksel Analiz Olasılık
	Dinledi, Çok Heyecanlandı (n, %) (n=20)	Dinledi, Heyecanlanmadı (n, %) (n=3)	Dinlemedi (n, %) (n=27)	
Bebekle İlgili Zamanı				
Sinirli/Çevresel Baskı	7 (35.0)	2 (66.7)	20 (74.1)	$\chi^2=7.299$
Severek ve İsteyerek	13 (65.0)	1 (33.3)	7 (25.9)	p=0.026
Babanın Bakıma Katılma zamanındaki Hisleri				
Çevreden Çekiniyor, Utaniyor	4 (20.0)	-	8 (29.6)	$\chi^2=1.592$
Tepki Önemli Değil, Annesine Veriyor	16 (80.0)	3 (100.0)	19 (70.4)	p=0.451

*2x2 Tablolarda nitel değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesi sırasında gözelerdeki beklenen değer durumlarına göre Fisher χ^2 -test, Yates-süreklilik düzeltmesi ve Pearson χ^2 -test istatistikleri kullanılmış; test istatistiği ve olasılık belirlenen teste göre yazılmıştır. 2x2 dışındaki tablolarda Pearson χ^2 -test istatistikleri kullanılmıştır.

Babaların muayenede bebeğin ilk kalp sesini duyması ile bebekle ilgi zamanı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edildi ($\chi^2=7.299$;p=0.026) (p<0.05). Sinirli/çevresel baskıdan dolayı bebekle ilgilenenler en yüksek oranla kalp sesini dinlemeyen (%74.1) babalar olduğu, severek ve isteyerek bebekle ilgilenenler en yüksek oranla kalp sesini dinleyen ve çok heyecanlanan (%65) babalar olduğu tespit edildi (Tablo 18).

Babaların muayenede bebeğin ilk kalp sesini duyması ile bakıma katılmadaki hisleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki yoktur ($\chi^2=1.592$;p=0.451) (p>0.05) (Tablo 18).

Tablo 19. Babanın, çocukken babasıyla olan ilişkilerinin, kendi bebekleri ile olan iletişimlerine yansımalarının incelenmesi

Değişken (N=50)	Babanın Çocukken Babasıyla Olan İlişki			İstatistiksel Analiz Olasılık
	Çok İyi/İyi (n, %) (n=34)	Orta (n, %) (n=8)	Çok Kötü/Kötü (n, %) (n=8)	
Baba-Bebek Arasındaki Etkileşim				
Diğer Babalara Göre Daha Az/Aynı İlgili	20 (58.8)	4 (50.0)	5 (62.5)	$\chi^2=0.286$ p=0.867
Diğer Babalara Göre Daha İlgili/Daha Fazla İlgilenmesi Gerek	14 (41.2)	4 (50.0)	3 (37.5)	
Babanın Bakıma Katılma zamanındaki Hisleri				
Çevreden Çekiniyor, Utanıyor	10 (29.4)	-	2 (25.0)	$\chi^2=3.077$ p=0.215
Tepki Önemli Değil, Annesine Veriyor	24 (70.6)	8 (100.0)	6 (75.0)	
Sinirli Olunan Zamanlarda, Bebeğin Babayı İyi Hissettirmesi				
Evet	23 (67.6)	6 (75.0)	3 (37.5)	$\chi^2=3.055$ p=0.217
Hayır	11 (32.4)	2 (25.0)	5 (62.5)	

*2x2 Tablolarda nitel değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesi sırasında gözlemlenen beklenen değer durumlarına göre Fisher χ^2 -test, Yates-süreklilik düzeltmesi ve Pearson χ^2 -test istatistikleri kullanılmış; test istatistiği ve olasılık belirlenen teste göre yazılmıştır. 2x2 dışındaki tablolarda Pearson χ^2 -test istatistikleri kullanılmıştır.

Babanın çocukken babasıyla olan ilişkisi ile kendi çocuğuyla olan etkileşimi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($\chi^2=0.286$;p=0.867) ($p>0.05$) (Tablo 19).

Babanın çocukken babasıyla olan ilişkisi ile bebeğin bakımına katılırkenki duygu durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($\chi^2=3.077$;p=0.215) ($p>0.05$) (Tablo 19).

Babanın çocukken babasıyla olan ilişkisi ile sinirli olunan zamanlarda bebekle ilgilenmenin iyi geldiği durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($\chi^2=3.055$;p=0.217) ($p>0.05$) (Tablo 19).

Babaların çocukken babasıyla olan ilişkisi ile etkileşim, bakıma katılma ve sınırlı olunan zamanlarda bebeğin babayı iyi hissettirmesi durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki yoktur ($p>0.05$) (Tablo 19).

Diğer babalara göre daha az/aynı ilgiyle etkileşim olanların en yüksek oranla babalarıyla çok kötü/kötü (%62.5) etkileşime sahip olduğu, diğer babalara göre daha ilgili ya da daha ilgili olması gereken babaların en yüksek oranla babalarıyla orta (%50) derecede etkileşime sahip olduğu belirlendi. Bakıma katılma durumu açısından çevrenin tepkisinin önemli olmaması ve gerektiğinde anneye çocuğu veren babaların en yüksek oranla babalarıyla orta (%100) derecede etkileşime sahip olduğu belirlendi. Sınırlı olunan zamanlar bebeğin babayı iyi hissettirenlerin en yüksek oranda babasıyla orta (%75) derecede etkileşime sahip olanlar olduğu belirlendi. Ancak bu ilişkiler istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0.05$) (Tablo 19).

Tablo 20. Babanın bakıma verdiği destek ile kendisini tanımlayan cümle arasındaki ilişkinin incelenmesi

Değişken (N=50)	Babayı Tanımlayan İfade		İstatistiksel Analiz Olasılık
	Bebeğin Bakımı İsteyerek Yapacağını Belirten Babalar (n, %) (n=21)	İşleri Yoğun Olduğu İçin Eşine Destek Olamayacağını Belirten Babalar (n, %) (n=29)	
Bebeğin Bakımına Katılma			
Hiç veya Nadiren	11 (52.4)	23 (79.3)	$\chi^2=2.916$
Sık Sık	10 (47.6)	6 (20.7)	$p=0.088$

*2x2 Tablolarda nitel değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesi sırasında gözlemlenen beklenen değer durumlarına göre Fisher χ^2 -test, Yates-süreklilik düzeltmesi ve Pearson χ^2 -test istatistikleri kullanılmış; test istatistiği ve olasılık belirlenen teste göre yazılmıştır. 2x2 dışındaki tablolarda Pearson χ^2 -test istatistikleri kullanılmıştır.

Babayı tanımlayan ifade ile bebeğin bakımı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki yoktur ($\chi^2=2.916$; $p=0.088$) ($p>0.05$). Doğumdan hemen sonra yapılan ankette bebeğin bakımına isteyerek katılacağını ifade eden babaların %52.4'ü bebeğin bakımına hiç katılmadığı ya da nadiren katıldığı tespit edildi. Doğumdan hemen sonra yapılan ankette babalığa hazır olduğunu ancak işlerinin yoğunluğu nedeniyle eşlerine yardımcı olamayacağını belirten babaların %79.3'ü bebeğin bakımına hiç katılmadığı ya da nadiren katıldığı tespit edildi (Tablo 20)

5. TARTIŞMA

Bu bölümde, babanın tanıtıcı özellikleri ve babanın bebeğe bağlanma örüntüsünün incelenmesi ile ilgili benzer çalışmalarla tartışılması sunulmaktadır.

Bebekleri ile kucaklarına verilerek tanıştırılan babaların %68'i severek ve isteyerek bakıma katılırken, kucaklarına almadan tanıştırılan babaların %84'ünün ya bakıma katılmadığı ya da çevresel baskılardan dolayı bakıma katıldığı tespit edildi (Tablo 9). Bebeklerini kucağına alan babaların bakıma daha istekli katılmaları bu çalışmada anlamlı bulundu ($p<0.05$)(Tablo 9). Babaların bebekleri ile doğumdan hemen sonra tanıştırılmasının, bebek ile baba arasındaki bağlanma ve iletişimi güçlendirmek adına pozitif bir adım olduğu düşünülebilir.

Bebekleri kucaklarına verilerek tanıştırılan babaların %52'si bebeğini 1 dakika üzerinde bir süre, %48'i ise bebeğini 1 dakika altında bir süre ile kucağında tuttu (Tablo 5). Bu çalışmada doğumdan sonra bebeği kucağında tutma süresi ile bebeğin bakıma katılma süresi arasında anlamlı bir ilişki bulunamadı ($p>0.05$)(Tablo 10). Çalışmada bebekleri kucaklarına verilerek tanıştırılan babalarda bakıma yönelim, olumlu yönde etkilenirken kucaklarında tutma süresinin bakımı etkilemediği belirlendi.

Çalışmada babaların %8'inin memur olduğu, %62'sinin serbest meslekle geçimini sağladığı tespit edildi (Tablo 1). Sımsıkı (2011) çalışmasında memur olan babaların, işçi babalara göre babalık rolü algısının daha yüksek olduğunu belirtmiştir (90). Sevil ve Özkan (2009) da yaptıkları çalışmada memur olan babaların, bebeklerinin bakımına daha fazla destek verdiklerini belirtmişlerdir (91). Kuruçırak'ın (2010) yaptığı çalışmaya göre de babanın işinin statüsü arttıkça, bebeğin bakımına katılım durumu da artmaktadır (92). Bu çalışmada babanın bebeğin bakımına katılma durumunun babanın mesleği ile arasındaki ilişki anlamlı bulunmadı ($p>0.05$)(Tablo 10).

Eşleri doğum yapan babaların yaş ortalaması 31.96 ± 5.14 'dür (Tablo 1). Yaş ilerledikçe tecrübe ve deneyimler arttığı için bakıma katılım oranının artacağı yönünde beklenti olabilir ancak çalışmada anlamlı bir ilişki bulunamadığı görülebilmektedir ($p>0.05$)(Tablo 11). Sevil ve Özkan'ın (2009) gerçekleştirdiği çalışmada da baba yaşının, bebeğin bakımına katılması için önemli bir kriter olmadığı saptanmıştır (91). Ayrıca yine Kuruçırak (2010), 4-12 aylık bebekleri olan babalar üzerine yaptığı çalışmada, bu çalışmada olduğu gibi yaş ile bakım arasında anlamlı ilişki

bulunamamıştır (92). İlgili literatürde babanın yaşının, bakıma katılması konusunda önemli olduğunu belirtmiştir. Marsiglio, “babanın yaşı da katılımda etkili olmaktadır. Yetişkin babaların mesleklerinde belli bir noktaya geldiklerinde, genç babalara oranla çocuklarının gelişimine daha fazla katıldıkları belirlenmiştir” diyerek babanın yaşının bakıma katılma için etkili olduğunu belirtmiştir (93). Kuzucu da (2011), ilerleyen yaşın bebeğin bakımına katılması konusunda etkili olduğunu belirtmiştir (36). Dinç de (2014) çalışmasında McVeigh ve arkadaşlarının, babanın bebeğin bakımına katılma durumu ile babanın yaşı arasında ilişki saptamış olup, baba yaşlandıkça ev işleri konusunda ve bebeklerinin bakımı konusunda daha girişken ve aktif olduklarını belirtmiştir (11). Seçer ve arkadaşları (2013) çalışmalarında 35 ve altı yaşlarda olan babaların, 36 ve üzerinde yaşı olan babalara göre ilgi düzeylerinin ve bağlanma örüntüsünün daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Babaların yaşı arttıkça bakıma katılım ve bağlanma durumunun düştüğünü vurgulamışlardır (35). Bu çalışmada da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamasa da, yaş aralıklarının yüzdelik dilimine bakıldığında yaş ilerledikçe bebeğin bakımına katılma oranı düşmektedir.

Lise veya üzeri bir eğitim alan babaların %62.5’inin çocuğun bakımına sık sık katıldığı saptanırken, ortaokul ve altı öğrenime sahip babaların %52.9’unun çocuklarının bakımına hiç katılmadıkları tespit edildi (Tablo 12). Nkwake’in gerçekleştirdiği çalışmada eğitim düzeyi yüksek olan babaların, bebekleri ile ilgilenme zamanının fazla olduğu ve bakımına daha fazla katıldıkları görülmektedir (11). Kuzucu da (2011) çalışmasında babanın eğitim durumunun artması babanın bebek bakımı hakkında bilgisinin artacağını ve bakım konusunda özgüveninin yüksek olacağını belirtmiştir (36). Bu çalışmada lise ya da daha üst eğitime sahip olan babaların sayısal olarak yüzdelik dilimlerine bakıldığında bakıma daha çok katıldığı görülmektedir ancak çalışma istatistiksel olarak anlamlı bulunmadı ($p>0.05$)(Tablo 12). Literatüre ve çalışmalara bakıldığında babanın eğitim durumunun, babanın bebeğin bakımına katılmasında ve bebek ile babanın arasındaki ilişkiyi güçlendirmede etkili olduğu görülmektedir.

Yapılan çalışmalara bakıldığında, babanın bebeğinin bakımına katılmasındaki bir başka kriter de bebeğin cinsiyetidir. Kuruçırak’ın (2011) çalışmasında kız bebekleri olan babaların, babalık rollerine olan algılarının daha olumlu olduğu belirtilmiştir (92). Fincham ve arkadaşları (1998) yaptıkları çalışmada, çocuğun cinsiyetinin ailesinin ona

karşı tutumlarında etkili olduğunu savunmuşlardır (94). Poyraz da (2014) çalışmasında babaların bebeklerin bakımına katılmasında, bebeklerinin cinsiyetlerinin etkisi konusunda istatistiksel olarak anlamlı ilişki olmadığını belirtse de erkek çocuğu olan babaların, babalık rol algılarının daha yüksek olduğunu belirtmiştir (95). Bu çalışmada ise Poyraz'ın (2014) çalışması gibi istatistiksel olarak anlamlı olmasa da, çıkan sonuçlar incelendiğinde erkek çocuğu olan babaların bakıma daha az katıldıkları belirlenmiş olup Poyraz'ın çalışmasından bu konuda ayrılmıştır (Tablo 13)($p>0.05$).

Babanın eğitiminin bebeğin bakımına katılmasındaki etkisinin olduğu kadar, eşlerinin eğitim durumunun da babanın bakıma katılmasındaki etkili faktörlerden birisi olduğu belirtilmiştir (92). Eşlerin eğitim düzeyi arttıkça, babaların bakıma katılımının arttığı, eşlerin eğitim durumunun lise ya da üst bir eğitim almış olması babanın bakıma verdiği desteği artırdığı saptandı (Tablo 14). Kuzgun ve Sevim (2004) gerçekleştirdiği çalışmada kadınların eğitim seviyesi arttıkça babaların kendi bebeklerine verilen bakıma daha çok katılım gösterdiği belirtilmiştir (96). Kuruçırak (2010), çalışmasında eşlerin eğitim seviyesi arttıkça babaların bakıma katılımlarının arttığı ve annelere daha çok destek verdiğini, babaların çocuklarının kıyafet değiştirmesinden ev temizliğine kadar birçok ortak yapılabilecek işleri eşleri ile paylaştıklarını saptamıştır (92). Bu çalışmada da kadınların eğitim seviyesi arttıkça babanın bakıma katılması arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p<0.005$)(Tablo 14). Eğitimli annelerin bilgi ve tecrübelerini birleştirerek, babalara duygusal açıdan destek sağlayarak babaları bebeğin bakımına kattıkları düşünülebilir.

Maddi geliri giderine denk olan babaların %30.8'i bakıma sık sık katılırken, maddi geliri giderinden az babalarda bu oran %33.8 olarak tespit edildi. Maddi geliri giderine denk babaların %84.6'sı bebeğin bakımına çevrenin tepkisini önemsemeden katılırken, maddi geliri giderinden az olan babalarda bu oran %66.7 olarak görülmektedir (Tablo 15). Bu çalışmada babaların gelir durumu ile bebeğin bakımına katılma arasında anlamlı ilişki bulunamadı ($p>0.05$)(Tablo 15). Yapılan bazı çalışmalar incelendiğinde, ailenin maddi durumunun babanın bakıma katılması ve bebeğe bağlanmasını etkilediğini görülmektedir (82). Poyraz'ın (2014) yapmış olduğu çalışmada, maddi durumu arttıkça, babaların babalık rolü duygusunun arttığı belirlenmiştir (95). Sevil ve Özkan (2009) ise orta gelire sahip babaların, yüksek gelire sahip babalara göre çocuklarının bakımına daha fazla katıldıklarını belirtmiştir (91).

Birçok çalışmada maddi gelir durumunun babanın bakıma katılma ve bağlanma durumuna etki ettiği gözlenirken, bu çalışmada anlamlı ilişki bulunamadı.

İlk kez baba olan kişilerin %71.4'ü doğumdan önce bebeklerinin kalp sesini dinlediklerini ve çok heyecanlandıklarını belirlenirken, daha önce babalık duygusunu tadan babaların 63.9'unun çocuklarının kalp sesini dinlemedikleri belirlendi. Poyraz çalışmasında çocuk sayısı arttıkça babalık algısının da bundan olumsuz yönde etkilendiğini belirtmiştir (95). Türkoğlu ve Akduman da (2015) çalışmasında babanın çocuk sayısının artması ile babalık algısının zayıfladığı yönünde sonuca ulaşmıştır (42). Sevil ve Özkan da (2009) çocuk sayısı arttıkça babanın maddi geçimi sağlamak için işine daha çok zaman harcadığı için babalık algısının olumsuz yönde etkilendiğini belirtmiştir (91). Bu çalışmada da ilk kez baba olan babalar ile başka çocuğu olan babaların kalp sesini dinlemeye katılmaları ve dinlediklerinde hissettikleri arasında anlamlı bir ilişki bulundu ($p<0.05$)(Tablo 16).

Lise veya daha üzeri okullardan mezun olan babaların %72.2'si bebekleri büyüdüğünde ve hata yaptığında ona kılavuzluk yapmayı tercih edeceğini belirtirken, ortaokul veya daha alt eğitim almış olan babalarda bu oran %27.8'dir. Bebekleri büyüdüğünde yapacağı hataların artık onu bağlayacağını ve onun artık tek başına bir birey olduğunu belirten babaların %71.4'ü ortaokul veya daha alt öğrenime sahip babalar iken, böyle düşünen babaların %28.6'sı lise veya daha üst bir öğrenim durumuna sahip olduğu belirlendi (Tablo 17). Poyraz (2014), çalışmasında babaların öğrenim düzeyi arttıkça, babalık rolü algısının arttığını, babaların çocuklarına ve ailesine göstereceği sevgi ve ilgiyi olumlu yönde etkileyeceğini, daha olgun ve hoş görülü olduklarını ve kendilerine güvenlerinin arttığı şeklinde yorumlamıştır (95). Kuruçırak'ın (2010) çalışmasında eğitim durumu ile babalık rolü algısı arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur. Üniversite ve üzeri eğitime sahip olan babaların, babalık rolüne daha fazla olumlu algılara sahip olduğu görülmektedir (92). Telli (2014), çalışmasında eğitim durumu ile babalık rolü algısı arasında da anlamlı bir ilişki saptamıştır. Telli, yaptığı bu çalışmada üniversite mezunu olan babaların babalık rolü algısı ilkökul, ortaokul ve lise mezunu olan babalara göre daha yüksek bulunduğunu ifade etmiştir (97). Bu çalışmada da diğer çalışmalara benzer olarak, babanın eğitim durumu ile bebeğinin büyüdüğünde hatalı davranışlarında vereceği tepki arasında anlamlı bir ilişki bulundu ($p<0.05$)(Tablo 17). Bu çalışma, babalar ile bağlanma durumu ve iletişimi inceleyen

diğer çalışmalar göz önüne alınırsa babalık rolünde, bebekle olan iletişimde ve bağlanma durumunda babanın eğitim durumunun önemli yere sahip olduğu belirtilebilir.

Eşi ile beraber bebeğinin kalp sesini dinlemeye giden ve çok heyecanlanan babaların (%40) bebeğiyle severek ve isteyerek ilgilendiği %65 oranında saptanırken, kalp sesini dinlemeyen babaların (%54) bebekle ilgileneyeceği zaman kendisini sinirli hissettiği ya da çevresel baskılardan dolayı bebekle ilgilendiği %74,1 oranında saptandı (Tablo 2)(Tablo 18). Babaların bebeklerinin kalp sesini duyması ile bebekleriyle ilgilenmesi arasında anlamlı bir ilişki vardır ($p<0.05$)(Tablo 18). Baba adaylarının, eşleri gebe iken bebeklerinin kalp seslerini dinletilmesinin baba-bebek arasındaki bağlanma ilişkisini artırma adına faydalı olabileceği görülmektedir.

Eşi ile beraber bebeğinin kalp sesini dinlemeye giden ve çok heyecanlanan babaların (%40), bebeğinin bakımına ya çevresinin tepkisini önemsemeden katıldığı ya da çevresinde birisi olduğunda bebeği annesine verdiği %80'inde saptandı. Kalp sesini dinlemeyen babaların (%54) ya çevresinin tepkisini önemsemeden bebeğin bakımına katıldığı ya da çevresinde birisi olduğunda bebeği annesine verdiği (%70.4) tespit edildi (Tablo 2)(Tablo 18). Bebeğinin kalp sesini dinlemeyen babalar ile bebeğin bakımına isteğiyle katılma durumu arasında anlamlı bir ilişki tespit edilemedi ($p>0.05$)(Tablo 18).

Çocukken kendi babaları ile çok iyi bir iletişimi olduğunu belirten babaların yalnızca %41.2'si bebekleri ile diğer babalardan daha ilgili bir baba olduğunu ifade ettiği tespit edildi. Bu babaların %70.6'sı bebeğinin bakımına çevrenin etkisini önemsemeden katılıyor ya da bakıma katılıyor ve çevrede birisi olduğunda bebeğin bakımını anneye bıraktığı belirlendi. Çocukken babasıyla çok iyi bir ilişkisi olan babaların %67.6'sı sinirli olduğu zamanlarda bebeğiyle ilgilenmenin kendisine iyi geldiğini belirtirken, çocukken babasıyla kötü ya da çok kötü iletişimi olan babaların ise yalnızca %37.5'i sinirliyken bebeğiyle ilgilenmenin kendisine iyi geldiğini belirtti. Babaların %62.5'i ise sinirli olduğu durumlarda bebeğinden uzak durmayı tercih edeceğini belirtti (Tablo 19). Babaların çocukken kendi babaları ile olan ilişkilerinin, bebekleri ile olan ilişkileri arasında anlamlı bir ilişki bulunamadı ($p>0.05$)(Tablo 19). Telli'nin (2014) çalışmasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak babası ile arasındaki ilişki kötü olan ve babasıyla tanışma fırsatı olmayan babaların (babasını küçük yaşta kaybedenlerin) babalık rolü algısının daha yüksek

olduğunu belirtmiştir (97). Dinç'in (2014) çalışmasına göre, çocukluğunda babası ile oyunlar oynayıp iyi zaman geçiren, çocukluk dönemini genel anlamda olumlu ve güzel geçiren, bakıcı tarafından büyütülen babaların kendi çocukları ile bağlanmalarının daha yüksek olduğu belirtilmiştir (11). Özellikle kendi babaları ile iyi bir ilişkisi olmayan babaların, bebekleri ile iyi bir ilişkiye sahip olmaları önemlidir.

Doğumdan hemen sonra babalığa hazır olduğunu belirten ve eşine her zaman destek olacağını belirten babaların %52.4'ünün, doğumdan 1 ay sonra yapılan araştırmada bakıma hiç katılmadığı ya da nadiren katıldığı, %47.6'sının ise bakıma sık sık katıldığı saptandı. Doğumdan hemen sonra babalığa hazır olduğunu belirten ancak işleri nedeniyle eşine çok yardımcı olamayacağını belirten babaların %79.3'ünün eşine hiç destek olmadığı ya da nadiren destek olduğu saptandı (Tablo 20). Mermer ve arkadaşları (2010), doğum sonrası dönemde anneye eş ve aile tarafından verilen desteğin önemli olduğunu belirtirken hem sosyal destek hem de annelik duygusunun pekişmesi ve yenidoğanın sağlıklı gelişimi için desteğin önemini vurgulandı (98). Aksakallı ve arkadaşları da (2012), kadınların doğum sonrası dönemde önemli düzeyde desteğe ihtiyaç duyduklarını ancak aldıkları desteğin çok yeterli olmadığını belirtmiştir (99). Öztürk de (2014) doğum sonrası annelerin önemli desteğe ihtiyaç duyduklarından bahsetmiştir ancak yeterli desteği bulamadıklarını belirtmiştir (99). Bu çalışmada, doğumdan önce eşine destek olacağını belirten babalar ile eşine yardımcı olamayacağını belirten babaların bebeğin bakıma katılması arasında anlamlı bir ilişki tespit edilemedi ($p>0.05$)(Tablo 20). Ancak çıkan sonuçlara bakıldığında kadınların doğum sonrası dönemde yeterli desteği göremedikleri belirtilebilir.

Bu araştırmada 46 baba (%92) bebeğini isteyerek ve planlı bir şekilde dünyaya getirdiğini ifade ederken, 4 baba (%8) bebeğin plansız olarak dünyaya geldiğini belirtti. Bu babaların 4'ü (%100) bebeklerinin dünyaya gelmesinden mutlu olduklarını belirtti (Tablo 2). Bayram'ın (2006) yaptığı çalışmada, anne babaların çoğunluğunun bebeklerini planlayarak dünyaya getirdiği tespit edilmiştir (101). Bu çalışma da Bayram'ın yaptığı çalışmayla aynı sonuç tespit edildi. Bebeğin dünyaya gelmesinden mutlu olması baba ile bebek arasındaki bağlanma durumunu olumlu etkileyeceği düşünülebilmektedir. Buna karşın olarak Dinç (2014), çalışmasında bebeğin isteyerek yapılması ile bağlanma ilişkisi arasında anlamlı fark bulamadığını belirtmiştir (11). Baba ile olan bağlanma doğum gerçekleştikten sonra olumlu yönde artabildiği için,

gebelik istenmese de baba ile bebek arasındaki bağlanma doğumdan sonra da olumlu yönde ilerleyebilir.

Çalışmada bebeklerin annelerinin %88'inin ev hanımı olduğu tespit edildi (Tablo 1). Kuruçırak (2010) yaptığı çalışmada, eşleri ev hanımı olan babaların, eşleri memur olan babalara göre bebeğin bakımına daha az katılım yaptıkları belirtilmektedir. Daha yüksek eğitim gerektiren iş yapan annelerin ise babaları bakıma daha çok dahil edebildikleri tespit edilmiştir (92). Literatüre bakıldığında da eşi çalışmayan babaların bir kısmının, kadının görevinin çocuk bakımını yapmak olarak düşündüğü belirtilmiştir (32). Literatür incelendiğinde eşi ev hanımı olan babaların, bebeğin bakımını annelere bıraktığı saptanabilmektedir.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Bu çalışmada;

- Babaların %46'sı bebeklerini 1 dakika ve altında kucağında tutmuştur, %54'ü de 1 dakika üzerinde kucağında tutmuştur.
- Bebeğini kucağına alan babaların %44'ü bebeğiyle konuşmaya çalışmıştır.
- Bebeğini kucağına alan babaların %60'ı bebeklerinin elini, kolunu vs. incelemiştir.
- Bebek ile baba arasındaki babanın bebeğin bakıma katılması durumu ve bağlanma durumu babanın doğumdan hemen sonra bebeğini kucağına alması ve annenin eğitim durumuna bağlıdır.
- Babanın eğitim durumu, bebek büyüdüğünde olası davranış tarzına etki etmede önemlidir.
- Doğumdan hemen sonra bebeğini kucağına alan babaların, almayan babalara göre bebeğin bakımına daha çok katıldığı görülmektedir.
- Bebeğini doğumdan sonra kucağına alan babaların %68'i bebeklerinin bakımına severek ve isteyerek katılmaktadır.
- Bebeğini kucağına almayan babaların %64'ü bebeğiyle ilgilenirken çevrede başka birisi varsa bebeği annesine vermektedir, kucağına alan babaların ise %44'ü çevrenin tepkisini önemsemeden bebeğiyle ilgilenmeye ve bakım vermeye devam etmektedir.
- Bebeğini kucağına alan babaların %64'ü eğer eşiyle sorun yaşıyorsa bebek için sorunların üstünü örteceğini belirtmektedir, buna karşın bebeğinin doğumdan hemen sonra kucağına almayan babaların ise %44'ü bebeği olumsuz etkilense de evliliğinin bitebileceğini belirtmiştir.
- Babanın yaşı bebekle ilgilenmek ve bebeğin bakımına katılmak için etkili bir kriterdir. Yaşı, 38 yaş ve üzerinde olan babaların %22.2'si bebeğin bakımına sık sık katılırken, 28-32 yaş grubunda olan babaların %41.7'si bebeğinin bakımına sık sık katılmaktadır.

6.2. Öneriler

- Babalara bebekleri için sağlıklı bağlanma ve iletişimin ne kadar önemli olduğu anlatılabilir.
- Doğumhane ve doğum servislerinde çalışan hemşire/ebelerin baba-bebek bağlanması ve bu bağlanmanın bebek için önemi hakkında eğitimler verilmesi sağlanabilir.
- Baba ile bebek arasında doğumdan başlayan bağlanmanın önemini topluma aktarmak için el broşürleri basılarak baba ve anne adaylarına dağıtılmalıdır.
- Sağlık çalışanlarının, baba-bebek bağlanmasını güçlendirmek amacıyla doğumdan hemen sonra baba ile bebeğin teması (bebeğin babanın kucağına verilmesi) için babaları cesaretlendirmeleri ve bu durumun faydaları anlatılması sağlanabilir.
- Pediatri hemşireliği literatürlerinde baba ile bebek arasındaki bağlanmaya daha çok yer verilmesi sağlanabilir.

KAYNAKLAR

1. **Könezoglu B.** Aile ve ailenin korunması, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara, **2006**.
2. **Zeybekoglu Ö.** Günümüzde erkeklerin gözünden babalık ve aile, *Mediterranean Journal of Humanities*, **2013**; 3(2): 297-328.
3. **Bayer A.** Değişen toplumsal yapıda aile, *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi*, **2013**; 4(8): 101-129.
4. **Ereş F.** Toplumsal bir sorun: Suçlu çocuklar ve ailenin önemi, *Aile ve Toplum*, **2009**; 11(5): 88-96.
5. **Kochanska G, Brock RL, Chen K, Aksan N, Anderson S.** Paths from mother-child and father-child relationships to externalizing behavior problems in children differing in electrodermal reactivity: A longitudinal study from infancy to age 10, *J Abnorm Child Psychol*, **2015**; 43: 721–734.
6. **Taşkın N.** Çocukların gelişiminde katkıları unutulmalar: Babalar, *Eğitim Bir Sen*, **2011**; 20: 43-47.
7. **Meredith PJ, Strong J, Feeney JA.** Adult attachment variables predict depression before and after treatment for chronic pain, *European Journal Of Pain*, **2007**; 11: 164-170.
8. **Çalışır M.** Yetişkin bağlanma kuramı ve duygulanım düzenleme stratejilerinin depresyonla ilişkisi, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, **2009**; 1: 240-255.
9. **Potur DC.** Annenin rolü ve yeteneği- anne olmak, *Hemşirelikte Kavram, Kuram ve Model Örnekleri*, İstanbul Tıp Kitabevi, **2013**: 67-85.
10. **Özer M.** Suçluluk-utanç, bağlanma, algılanan ebeveynlik (anne) tarzı ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiler, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara, **2011**.
11. **Dinç S.** Baba-bebek arasındaki bağlanma durumu ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul, **2014**.
12. **Kayacı M.** Maternal bağlanmayı etki eden faktörlerin incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Manisa, **2008**.
13. **Güleşen A, Yıldız D.** Erken postpartum dönemde anne bebek bağlanmasının kanıta dayalı uygulamalar ile incelenmesi, *TAF Preventive Medicine Bulletin*, **2013**; 12(2): 177-182.
14. **Behm KA, Julkunen KV.** Ways of being a father: How first-time fathers and public health nurses perceive men as fathers, *International Journal of Nursing Studies*, **2000**; 37: 199-205.
15. **Bayer A.** Değişen toplumsal yapıda aile, *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi*, **2013**; 4(8): 101-129.
16. **Işıloğlu B.** Anksiyete ve depresyon tanısı ile izlenen evli kadınlarda aile içi şiddetin sosyodemografik faktörler, çift uyumu ve hastalıkla ilişkisi, *Uzmanlık Tezi*, İstanbul, **2006**.
17. **Kağıtçıbaşı Ç.** Human development, family, culture, *family and human development across cultures: A view from the otherside*, **1996**: 19-101
18. **Kılıç Ç.** Aile eğitim programları ve Türkiye'deki örnekleri, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, **2010**; 10(1): 100-111.

19. **Güler D, Ulutak N.** Aile kavramının tarihsel gelişimi ve Türk toplum yaşantısında aile, *Kurgu Dergisi*, **1992**; 11: 51-76.
20. **Telli AA, Özkan H.** 3-6 yaş grubu çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi, *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastalıkları Dergisi*, **2016**; 6(2): 127-134.
21. **Conk Z, Başbakal Z, Yardımcı F.** Çocuk sağlığına genel bakış, *Pediatric Hemşireliği*, Akademisyen Tıp Kitabevi, **2013**: 1-45.
22. **Başal HA, Kahraman PB, Derman MT, Kahraman Ö, Sümer H.** Otoriter ve demokratik tutuma sahip ebeveynleri olan 5-6 yaş çocuklarının evcilik oyunlarında üstlendikleri roller, *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **2014**; 3(2): 384-409.
23. **Yavuzer H.** Çocuk psikolojisi, *Remzi kitapevi*, **2012**: 129-142.
24. **Kaya M.** Ailede anne-baba tutumlarının çocuğun kişilik ve benlik gelişimindeki rolü. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, **1997**; 9: 193-204.
25. **Akça RP.** Ana- babaların çocuk yetiştirmede aşırı koruyucu olmaları, *Akademik Barış Dergisi*, **2012**; 29: 1-13.
26. **Günalp A.** Farklı anne baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven duygusunun gelişimine etkisi (Aksaray ili örneği), *Yüksek Lisans Tezi*, Konya, **2007**.
27. **Dur Ş.** Devlet ve özel hastanedeki hemşirelerin aile merkezli bakıma ilişkin tutum ve davranışları, *The Journal of Current Pediatrics*, **2016**; 14: 1-9.
28. **Boztepe H, Çavuşoğlu H.** Bir üniversite hastanesindeki uygulamaların aile merkezli bakım yönünden incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, **2009**: 11-24.
29. **Aykanat B, Gözen D.** Çocuk sağlığı hemşireliğinde aile merkezli bakım yaklaşımı, *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, **2014**; 3(1): 683-695.
30. **Çetin İ.** Türk kültüründe bab (baba)/ ata geleneği, *Millî Folklor*, **2007**; 19(76): 70-75.
31. **Sayıl M.** <http://www.devpsy.hacettepe.edu.tr/dosyalar/annebaba/bebeklikdonemi.pdf> Son Erişim Tarihi: 25.01.2017.
32. **Çakır Ö.** Türkiye’de kadının çalışma yaşamından dışlanması, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, **2008**; 31: 25-47.
33. **Yılmazçetin C.** Babanın katılımı ve ergen öncesi çocukların davranışsal problemleri arasındaki ilişki, *Yüksek Lisans Tezi*, **2003**.
34. **Şahin H, Demiriz S.** Beş altı yaşında çocuğu olan babaların, babalık rolünü algılamaları ile aile katılım çalışmalarını gerçekleştirmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, **2014**; 18(1): 273-294.
35. **Seçer Z, Çeliköz N, Yaşa S.** Bazı kişisel özelliklerine göre okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların babalarının babalığa yönelik tutumları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, **2013**; 1: 425-438.
36. **Kuzucu Y.** Değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, **2011**; 4(35): 79-91.

37. **Kandır A, Alpan Y.** Okul öncesi dönemde sosyal-duygusal gelişime anne-baba davranışlarının etkisi, *Aile ve Toplum Eğitim, Kültür ve Araştırma Dergisi*, **2008**; 4(14): 33-38.
38. **Pruett KD.** Role of the father, *Pediatrics*, **1998**; 102(5): 1253-1261.
39. **Erdoğan A.** Çocuğun psikososyal gelişimde babanın rolü, *Yeni Symposium*, **2004**; 42(4): 147-153.
40. **Ünüvar P, Senemoğlu N.** Babaların 3-6 yaş grubu çocuklarıyla geçirdikleri zamanın niteliğini geliştirme, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **2010**; 27: 55-66
41. **Özcebe H, Biçer BK, Çetin E, Yılmaz M, Zakirov F.** 0-10 yaş aralığında çocuğu olan babaların çocuk sağlığı ve bakımındaki rolleri, *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, **2011**; 54: 70-78.
42. **Türkoğlu D, Akduman GG.** Okul öncesi dönem çocuğu olan babaların babalık rolü algıları ile eş destek düzeyler arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, **2015**; 8(38): 223-240.
43. **Özensel E.** Türk toplumunda çocuğun yetiştirilmesinde annenin rolü: Konya ili örneği, *Değerler Eğitimi Dergisi*, **2004**; 6(6): 77-96.
44. **Soysal AŞ, Bodur Ş, İşeri E, Şenol S.** Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış, *Klinik Psikiyatri*, **2005**; 8: 88-99.
45. **Goulet C, Bell L, D St-Cyr Tribble, Paul D, Lang A.** A concept analysis of parent infant attachment, *Journal of Advanced Nursing*, **1998**; 28(5): 1071-1081.
46. **Keskin G, Çam O.** Ergenlik ve bağlanma süreci: Ruh sağlığı açısından literatürün gözden geçirilmesi, *Yeni Symposium Journal*, **2009**; 47(2): 52-59.
47. **Catano JW,** Loving care: Parents and families, *Nova of Scotia*, **2015**: 65.
48. **Kaplan HI, Sadock BJ, Grebb JA.** Synopsis of psychiatry. *Baltimore Maryland*, **1994**: 161-165.
49. **Yağmurlu B, Kodalak AC.** Bağlanma: Çocuk, ebeveyn ve etkileşimleri, https://ais.ku.edu.tr/AR/BSELCUK200933_BaglanmaCocukEbeveyn.pdf Son Erişim Tarihi: 25.01.2017.
50. **Thompson RA.** Attachment theory and research, *In Child and Adolescent Psychiatry*, **2002**: 162-172.
51. **Morsünbül Ü, Çok F.** Bağlanma ve ilişkili değerler, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, **2011**; 3(3): 553-570.
52. **Başal AH.** Türkiye’de doğum öncesi, doğum ve doğum sonrası çocuk gelişimi ve eğitimine ilişkin gelenek, görenek ve inançlar. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, **2006**; 9(1): 45-70.
53. **Williams A.** Adolescents’ relationships with parents, *Journal of Language and Social Psychology*, **2003**; 22(1): 58-65.
54. **Özdemir Y, Koruklu N.** İlk ergenlikte ana-babaya bağlanma, okula bağlanma ve yaşam doyumu, *Elementary Education Online*, **2013**; 12(3): 836-848.
55. **Bretherton I.** The origin of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth, *Developmental Psychology*, **1992**; 28: 759-775.
56. **Hamilton CE.** Continuity and discontinuity of attachment from infancy through adolescence, *Child Development*, **2000**; 7: 690-694.

57. **Çakır S.** Evli bireylerin evlilik uyumlarının ana-babalarına bağlanma düzeyleri ve demografik değişkenler açısından incelenmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara, **2008**.
58. **Sümer N, Güngör D.** Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örneklemini üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma, *Türk Psikolojisi Dergisi*, **1999**; 14(43): 71-106.
59. **Bowlby J.** The origins of attachment theory, a secure base: clinical applications of attachment theory, **2005**: 22-43.
60. **Erözkan A.** Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ve karar stratejileri, *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, **2011**; 2(3): 60-74.
61. **Tüzün O, Sayar K.** Bağlanma kuramı ve psikopatoloji, *Düşünen Adam*; **2006**; 19(1): 24-39.
62. **Karen R.** <http://www.psychology.sunysb.edu/attachment/online/karen.pdf> Son Erişim Tarihi: 25.01.2017.
63. **Batıgün AD, Büyüksahin A.** Aleksitimi: Psikolojik belirtiler ve bağlanma stilleri, *Klinik Psikiyatri*, **2008**; 11: 105-114.
64. **Kapçı EG, Küçüker S.** Ana babaya bağlanma ölçeği: Türk üniversite öğrencilerinde psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi, *Türk Psikiyatri Dergisi*, **2006**; 17(4): 286-295.
65. **Hazan C, Shaver PR.** Attachment as an organizational framework for research on close relationship, *Psychological Injury*, **1994**; 5(1): 1-22.
66. **Yakupoğlu Y.** Erken çocukluk döneminde yer alan, okulöncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların benlik kavramı algısıyla babalarının bağlanma stillerinin (güvenli- kaygılı/kararsız – kaçınan) arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul, **2011**.
67. **Kaya M, Savrun BM.** Ortaöğretime geçiş sistemi ortak sınavlarına girecek ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin bağlanma stilleri ile sınav kaygı düzeyleri arasındaki ilişki, *Yeni Symposium*, **2015**; 53(3): 32-42.
68. **Collins NL, Read SJ.** Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, **1990**; 58(4): 632-663.
69. **Kesebir S, Kökçü F, Dereboy F.** Erişkin bağlanma biçimi ölçeği: geçerlilik ve güvenilirlik çalışması, *Yeni Symposium Journal*, **2012**; 50(2): 99-104.
70. **Erözkan A.** Üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerini etkileyen faktörler, *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, **2005**; 22: 135-150.
71. **Şen S.** Anneanne – anne – bebek bağlanmasının incelenmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, İzmir, **2007**.
72. **Kavlak O, Şirin A.** Maternal bağlanma ölçeği'nin Türk toplumuna uyarlanması, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, **2009**; 6(1): 188-202.
73. **Duyan V, Kapısız SG, Yakut Hİ.** Doğum öncesi bağlanma envanteri'nin bir grup gebe üzerinde türkçeye uyarlama çalışması, *The Journal of Gynecology - Obstetrics and Neonatology*, **2013**; 10(39): 1609-1614.
74. **Yılmaz SD.** Prenatal anne-bebek bağlanması, *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, **2013**; 10(3): 28-33.
75. **Yalçın SS, Örün E, Özdemir P, Mutlu B, Dursun A.** Türk annelerde doğum sonrası bağlanma ölçeklerinin güvenilirliği, *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, **2014**; 57: 246-251.

76. **Abbasoğlu A, Atay G, İpekçi AM, Gökçay B, Candoğan ÇB, Şahin E, Toklu T, Tarcan A.** Annenin bebeğe bağlanması ile infantil kolik arasındaki ilişki, *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, **2015**; 58: 57-61.
77. **Alan H.** Doğum sonrası dönemde sosyal desteğin anne bebek bağılılığına etkisi, *Yüksek Lisans Tezi*, Konya, **2011**.
78. **Güleç D, Kavlak O.** Baba-bebek bağlanması ve hemşirenin rolü, *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi*, **2015**; 7(1): 63-68.
79. **Köse D, Çınar N, Altınkaynak S.** Yenidoğanın anne ve baba ile bağlanma süreci, *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi*, **2013**; 22(6): 239-245.
80. **Öngider N.** Anne-baba ile okul öncesi çocuk arasındaki ilişki, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, **2013**; 5(4): 420-440.
81. **Güleç D, Kavlak O.** Baba-bebek bağlanma ölçeği'nin Türk toplumunda geçerlik ve güvenirliğinin incelenmesi, *International Journal of Human Sciences*, **2013**; 10(2): 170-181.
82. **Kesebir S, Kavzoğlu SÖ, Üstündağ MF.** Bağlanma ve psikopatoloji, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, **2011**; 3(2): 321-342.
83. **Soysal AŞ, Özçelik A, Arhan E, İşeri E, Gücüyener K.** Bir olgu sunumu eşliğinde tepkisel bağlanma bozukluğunun gözden geçirilmesi, *Türkiye Klinikleri Pediatri Dergisi*, **2009**; 18: 248-252.
84. **Güvender N.** Bebeklik veya küçük çocukluk döneminin tepkisel bağlanma bozukluğu: 3 vak'a sunumu, *Yeni Symposium*, **2005**; 43(1): 20-23.
85. **Erdemir F.** Hemşirenin rol ve işlevleri ve hemşirelik eğitiminin felsefesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, **1998**; 2(1): 59-63.
86. **Gözükara F.** Emzirmenin başarılmasında anahtar faktör: baba desteğinin sağlanması ve hemşirenin rolleri, *Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi*, **2014**; 11(3): 289-296.
87. **Çoban A, Saruhan A.** Anne bebek etkileşiminde hemşirenin rolü. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. **2005**; 21(2): 89-96.
88. **Hofer MA.** The psychobiology of early attachment, *Clinical Neuroscience Research*, **2005**; 4: 295-300.
89. **Güleç D.** Baba-bebek bağlanma ölçeğinin türk toplumunda geçerlik ve güvenirliğinin incelenmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, İzmir, **2010**.
90. **Sımsıkı H.** Baba katılımının ebeveyn tutumu, bağlanma stili ve çift uyumu açısından incelenmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul, **2011**.
91. **Sevil Ü, Özkan S.** Fathers' functional status during pregnancy and the early postnatal period, *Midwifery*, **2009**; 25: 665-672.
92. **Kuruçırak Ş.** 4-12 aylık bebeği olan babaların, babalık rolü algısı ile bebek bakımına katılımı arasındaki ilişki, *Yüksek Lisans Tezi*, Antalya, **2010**.
93. **Marsiglio W.** Contemporary scholarship on fatherhood: culture, identity, and conduct. *Journal of Family Issues*, **1993**; 14: 484-509.

94. **Fincham FD, Beach SRH, Arias I, Brody GH.** Children's attributions in the family: the children's relationship attribution measure, *Journal of Family Psychology*, **1998**; 12(4): 481-493.
95. **Poyraz M.** Babaların babalık rolünü algılamalarıyla kendi ebeveynlerinin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara, **2014**.
96. **Kuzgun Y, Sevim SA.** Kadınların çalışmasına karşı tutum ve dini yönelim arasındaki ilişki, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, **2004**; 37(1): 14-27.
97. **Telli AA.** 3-6 yaş grubu çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, Erzurum, **2014**.
98. **Mermer G, Bilge A, Yücel U, Çeber E.** Gebelik ve doğumdan sonrası dönemde sosyal destek algısı düzeylerinin incelenmesi, *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, **2010**; 1(2): 71-76.
99. **Aksakallı M, Çapık A, Apay SE, Pasinlioğlu T, Bayram S.** Loğusaların destek ihtiyaçlarının ve doğum sonu dönemde alınan destek düzeylerinin belirlenmesi, *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, **2012**; 3(3): 129-135.
100. **Öztürk S.** Annelerin doğum sonu dönemde yaşam kalitesi ve desteklerinin değerlendirilmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, Erzurum, **2014**
101. **Bayram F.** Postpartum dönemdeki annelerin sütünün önemi hakkında bilgi düzeylerinin incelenmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, Afyon, **2006**

EKLER

EK-1

ANKET FORMU-1

Bu çalışma, doğumdan hemen sonra bebeği kucağa verilerek tanıştırılan ve uzaktan gösterilen babaların bebekleri ile iletişim ve bağlanmasını incelemek için yapılacaktır. Soruları içtenlikle cevaplayacağınıza inanıyorum. Teşekkür ederim.

Mustafa KARA, Doç. Dr. Şenay ÇETİNKAYA

Tarih:

Babanın;

Adı-Soyadı:

İletişim numarası:

İletişim adresi:

1. Kaç yaşındasınız?.....

- a) 18 altı b) 18-27 c) 28-32 d) 33-37 e) 38 yaş ve üstü

2.Eğitim durumunuz nedir?

- a)Okur yazar değil b) İlkokul c)Ortaokul d)Lise ve dengi
e)Üniversite/yüksekokul f)Diğer(Yüksek Lisans, doktora vs)

3. Mesleğiniz nedir?

- a) İşsiz b) Memur c) İşçi d) Serbest Meslek e) Diğer

4. Ailenizin ortalama aylık geliri ne kadardır?

- a) Gelirim giderimden az b) Gelirim giderimden fazla c) Gelirim giderime denk

5. Eşiniz kaç yaşındadır?

- a) 18 altı b) 18-27 c) 28-32 d) 33-37 e) 38 yaş ve üstü

6. Eşinizin eğitim durumu nedir?

- a) Okur yazar değil b) İlkokul c) Ortaokul d) Lise ve dengi
e) Üniversite/yüksekokul f) Diğer (Yüksek Lisans, doktora vs)

7. Eşinizin mesleği nedir?

- a) Ev Hanımı b) Memur c) İşçi d) Serbest Meslek e) Diğer.....

8. Ailede kimlerle yaşıyorsunuz?

- a) Anne babamızla yaşıyoruz
b) eşim ve ben ayrı evde yaşıyoruz
c) Akrabalarımızla beraber yaşıyoruz

9. Genel olarak eşinizle ilişkinizi nasıl değerlendirirsiniz?

- a) İyi b) Orta c) Kötü

10. Sosyal güvenceniz nedir?

- a) Emekli Sandığı b) SSK c) Yeşilkart d) Sosyal güvencem yok

11. Kaç yıllık evlisiniz? Belirtiniz.....

12. Bebek planlı ve isteyerek mi dünyaya geldi?

- a) Evet b) Hayır

13. Başka çocuğunuz var mı?

- a) Var b) Yok

14. Var ise kaç tane çocuğunuz var? Belirtiniz.....

15. Bebeğiniz olacağını ilk öğrendiğinizde kendinizi baba olmaya hazır hissediyor muydunuz?

- a) Evet b) Hayır c) Kısmen

16. Bebeğinizin cinsiyeti nedir?

- a) Kız b) Erkek

17. Aşağıdaki ifadelerden hangisi sizi tanımlamaktadır?

- a) Babalığa hazır değilim; bu yüzden bebekle ilgilenme konusunda eşime destek olamayacağıma inanıyorum
- b) Babalığa hazır değilim ama bebeğin bakımını yapmaya çalışarak eşime destek olacağıma inanıyorum.
- c) Bebeğimin bakımını isteyerek yapacağımı düşünüyorum ve eşime bu konuda destek olacağıma inanıyorum.
- d) Babalığa her zaman hazırım, ama işlerim nedeniyle eşime çok fazla yardımcı olacağıma inanmıyorum
- e) Diğer, belirtiniz....

18. Bebeğiniz hangi yöntem ile dünyaya geldi?

- a) Normak vajinal doğum b) Epizyonlu doğum c) Vakumla (forsepsle) doğum
- d) Sezeryan ile doğum e) Spinal anestezi ile doğum f) Epidural anestezi ile doğum

19. Eşinizin gebeliği esnasında, eşinizin antenatal muayenesine katıldınız mı?

- a) Evet b) Hayır

20. Muayenede bebeğinizin ilk kalp sesini dinlediniz mi?

- a) Evet dinledim, çok heyecanlandım
- b) Evet dinledim ama heyecanlanmadım
- c) Hayır dinlemedim

21. Aşağıdakilerden hangisi sizi ifade etmektedir?

- a) Bebeğimin alt bakımına destek olacağıma asla inanmıyorum, çünkü o işleri annesi yapacak
- b) Bebeğimin alt bakımını annesi kadar ben de yapabilirim.
- c) Sadece zorunda kaldığım zamanlar bebeğimin alt bakımını yapabilirim.

22. Normalde çocuklarla aranız nasıldır?

- a) Çok iyi b) İyi c) Normal d) Kötü e) Çok kötü, hiç sevmem

23. Çocukken babanızla ilişkileriniz nasıldı?

- a) Çok iyi b) İyi c) Normal d) Kötü e) Çok kötü

24. Çocukken size bakım veren kimdi?

- a) Anne/baba b) Sadece anne c) Sadece baba d) Bakıcı e) Yetiştirme yurdu

25. Babalık izni kullanabildiniz mi?

- a) Evet b) Hayır

26. Baba bebeği kucağına aldı mı? (Araştırmacı cevaplayacaktır)

- a) Evet b) Hayır

27. Baba bebeğini kucağında tutmakta istekli mi? (Araştırmacı cevaplayacaktır)

- a) Evet b) Hayır

28. Baba bebeği kucağında kaç sn tuttu? Belirtiniz..... (Süreyi araştırmacı kronometre ile tutup, belirtecektir.)

29. Bebeğinizi tutarken ne hissettiniz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- a) Gururlu b) Mutlu c) Sıradan bir duygu d) Çok heyecanlandım

30. Baba bebekle konuşmaya çalıştı mı? (Araştırmacı cevaplayacaktır)

- a) Evet b) Hayır

31. Baba bebeğin elini, ayaklarını, yüzünü vs inceledi mi? (Araştırmacı cevaplayacaktır)

- a) Evet b) Hayır

EK-2

ANKET FORMU-2

Bu çalışma, doğumdan hemen sonra bebeği kucağa verilerek tanıştırılan ve uzaktan gösterilen babaların bebekleri ile iletişim ve bağlanmasını incelemek için yapılacaktır. Soruları içtenlikle cevaplayacağınıza inanıyorum. Teşekkür ederim.

Mustafa KARA, Doç. Dr. Şenay ÇETİNKAYA

Tarih:

Babanın;

Adı-Soyadı:

İletişim numarası:

İletişim adresi:

1. Bebeğin bakımına katılıyor musunuz?

- a) Hayır kesinlikle katılmıyorum
- b) Nadir katılıyorum
- c) Sık sık katılıyorum

2. Bebekle ilgilendiğim zaman onun huysuzlaştığını hissediyorum

- a) Her zaman
- b) Sık sık
- c) Ara sıra
- d) Çok nadir
- e) Hiçbir zaman

3. Bebekle ilgileneceğim zaman;

- a) Kendimi sinirli hissediyorum
- b) Çevresel baskılardan kurtulmak için ilgileniyorum
- c) Severe ve isteyerek ilgileniyorum

4. Bebek ile ilgili duygularımı şöyle tanımlıyorum;

- a) Hoşlanmama
- b) Bebeğe karşı güçlü duygularım yok
- c) Zayıf sevgi
- d) Orta düzeyde sevgi
- e) Yoğun sevgi

5. Bebeğimle etkileşimimle ilgili;

- a) Çevremdeki diğer babalara göre daha az ilgileniyorum ya da mecbur kalıyorum
- b) Çevremdeki diğer babalar ile aynı seviyede ilgileniyorum
- c) Çevremdeki diğer babalara göre daha ilgili bir babayım.
- d) Çevremdeki diğer babalara göre daha ilgili bir babayım ancak daha fazla ilgilenmem gerekiyor

6. Bebeğimin bakımına katılırken;

- a) Çevremden çekiniyorum, utanıyorum ama yine de bakımı yapıyorum
- b) Çevrenin tepkisini önemsemiyorum, bakımı yapıyorum
- c) Çevreden başka birisi varken bakımını annesine bırakıyorum

7. Eşimle bebek konusunda konuşuyorum;

- a) Hiç konuşmuyorum
- b) Nadir konuşuyorum
- c) Sık sık konuşuyorum
- d) Sürekli bebek hakkında konuşuruz

8. Bebekle birlikte değilken

- a) Onu görmek için bir an önce eve gitmek istiyorum
- b) Ara sıra aklıma geliyor
- c) İşim o kadar yoğun ki aklıma bile gelmiyor.

9. Gün içerisinde kendimi bebek uyurken izlerken buluyorum.

- a) Her zaman
- b) Sık sık
- c) Ara sıra
- d) Hiçbir zaman

10. Bebek hakkında şöyle düşünüyorum;

- a) Benim bebeğim
- b) Alışamadım, sanki benim bebeğim değil gibi
- c) Biraz benim bebeğim gibi kabullenmeye ve alışmaya başladım

11. Bebek nedeniyle ertelemek zorunda kaldığınız planlar olduğunda;

- a) Ona kızıyorum
- b) Ona biraz kızıyorum, onu bir bakıcıya bırakıp planlarımı yerine getiririm diye düşünüyorum
- c) Ona hiç kızmıyorum

12. Doğumdan sonra şimdiye kadar olan süre zarfında kendime zaman ayıramadığımı düşünüyorum;

- a) Zaman zaman
- b) Sık sık
- c) Her zaman
- d) Hiçbir zaman

13. Bir an önce o büyüsün de beraber oyunlar oynayalım diye düşünüyorum.

- a) Hiçbir zaman
- b) Zaman zaman
- c) Sık sık
- d) Sürekli

14. Bebeğim ağladığında;

- a) Sakin bir şekilde onu sakinleştirmeye çalışırım
- b) Sakinleştirmesi için annesine veririm
- c) Sinirlenirim, ağlamasını duymak istemem

15. Severecek yaptığım başka herhangi bir şeyi bebeğimle vakit geçirmek için erteleyebilirim

- a) Hiçbir zaman
- b) Zaman zaman
- c) Sık sık
- d) Her zaman

16. Bebeğiniz istemeyerek ve plansız şekilde dünyaya geldiyse şu andaki düşünceniz nedir?

- a) İyi ki bebeğimiz dünyaya geldi
- b) Plansız oldu ve keşke olmasaydı, henüz hazır değildik.
- c) Diğer. Belirtiniz.....

17. Bebeğimin gözlerinin içerisine bakmaktan hoşlanıyorum

- a) Hiçbir zaman b) Sık sık c) Bazen d) Her zaman

18. Kendimi, bebeğimi başkalarına anlatırken buluyorum

- a) Hiçbir zaman b) Sık sık c) Bazen d) Her zaman

19. Bebeğimin hareketlerinden ne istediğini anlıyorum

- a) Hiçbir zaman b) Sık sık c) Bazen d) Her zaman

20. Bebeğim gülerken kendimi çok mutlu hissediyorum.

- a) Evet b) Hayır

21. Bebeğimin bana güven duymasını istiyorum.

- a) Evet b) Hayır

22. Bebeğimin bana ihtiyacı olduğunu düşünüyorum

- a) Evet b) Hayır

23. Sinirli olduğum zamanlar bebeğimle ilgilenmek bana iyi geliyor.

- a) Evet b) Hayır

24. Bebeğimle uzak kaldığımda;

- a) Onunla tekrar bir araya gelmek düşüncesi beni mutlu eder
b) Onunla tekrar bir araya gelmek düşüncesi beni çok etkilemez
c) Onunla tekrar bir araya gelmek düşüncesi pek aklıma gelmez.

25. Bebek ile bir süreliğine ayrılmam gerektiğinde şöyle düşünürüm;

- a) Her zaman üzgün hissederim
b) Sık sık üzgün hissederim
c) Hem üzüntü hem de rahatlama duygularını birlikte hissederim.
d) Sık sık rahatlamış hissederim
e) Her zaman rahatlamış hissederim

26. Aşağıdaki düşüncelerden hangisi büyüdüğünü düşündüğünüzde size daha yakındır?

- a) Büyüdüğünde yanlış yaptığı zaman hatasını kendisi fark etmesini isterim
- b) Büyüdüğünde hataları olduğunda ona yol gösterip, klavuzluk yapmak isterim
- c) Büyüdüğünde hataları onu bağlar, artık tek başına bir birey

27. Bebeğinizin ilk kelimesinin “baba” olması düşüncesi sizin için önemli mi?

- a) Çok mutlu olurum
- b) Mutlu olurum
- c) Çok anlam ifade etmiyor, başka kelimeler de söyleyebilir abartacak bir şey değil

28. Eğer eşim ile iyi anlaşamıyor olursam;

- a) Bebeğim için bazı konuların üstünü örtmeye çalışırım
- b) Bebeğim önemli ancak anlaşamıyorsak sorunları yaşamaya devam ederiz
- c) Bebeğim olumsuz etkilense de evlilik bitebilir

Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Kurul Kararları

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ
HEMŞİRELİK BÖLÜMÜ KURUL KARARLARI

Toplantı Tarihi: 03/06/2016	Toplantı Sayısı: 11	Karar Sayısı: 5
------------------------------------	----------------------------	------------------------

Hemşirelik Bölüm Kurulu Hemşirelik Bölüm Başkanı Prof.Dr. Gürsel ÖZTUNÇ Başkanlığında toplanarak aşağıdaki kararları almıştır.

KARAR NO 1. Hemşirelik Bölümü Öğretim Üyesi Doç.Dr.Şenay ÇETİNKAYA'nın 31/05/2016 tarihli dilekçesi görüşüldü.

Danışmanı olduğu 2014921004 nolu Hemşirelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Mustafa KARA'nın "Doğumdan Sonra İlk Kez Tanıştırılan Babalar ile Bebeklerin Bağlanma Durumu ve İletişim Örtüntüsü" başlıklı tez çalışması için gerekli etik kurul izinlerinin alınmasına ve durumun Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığına arzına oy birliği ile karar verilmiştir.

KARAR NO 2. Hemşirelik Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Doç.Dr.Şenay ÇETİNKAYA'nın 31/05/2016 tarihli dilekçesi görüşüldü.

Danışmanı olduğu 2014921021 nolu Hemşirelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Tuğba TODİL'in "Doğum Salonunda Yenidoğanlara Uygulanan Erken Kanguru Bakımının Uygulanan İnvaziv Girişimlerde Yenidoğan Konfor Davranış Ölçeği ile İncelenmesi" başlıklı tez çalışması için gerekli etik kurul izinlerinin alınmasına ve durumun Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığına arzına oy birliği ile karar verilmiştir.

KARAR NO 3. Hemşirelik Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Doç.Dr.Şenay ÇETİNKAYA'nın 31/05/2016 tarihli dilekçesi görüşüldü.

Danışmanı olduğu 2015921011 nolu Hemşirelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Emre DOĞAN'ın Adana İl Merkezi Kamu Hastaneleri Çocuk Yoğun Bakım Ünitelerinde Hasta Sınıflandırma Skalasına (Chentelaman Hasta Sınıflama Skalası) Göre Hemşirelerin İş Yükünü Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi" başlıklı tez çalışması için gerekli etik kurul izinlerinin alınmasına ve durumun Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığına arzına oy birliği ile karar verilmiştir.

KARAR NO 4. Hemşirelik Bölümü Öğretim Elemanı Öğr.Gör.Sibel ÖNER YALÇIN'ın 01/06/2016 tarihli dilekçesi görüşüldü.

İstanbul'da Tıp Etiği, Tıp Hukuku ve Tıp Tarihi Derneği tarafından organize edilen "Spa Culture in Europe" başlıklı Uluslararası Tıp Tarihi Kongresine sözlü bildiri sunmak üzere 27 Haziran 2016 - 01 Temmuz 2016 tarihleri arasında yolluklu ve gündelikli katılmasının uygun olduğuna, giderlerinin Sağlık Bilimleri Fakültesi bütçesinden karşılanmasına ve durumun Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığına arzına oy birliği ile karar verilmiştir.

KARAR NO 5. Hemşirelik Bölümü Öğretim Üyesi Doç.Dr.Şenay ÇETİNKAYA'nın 01/06/2016 tarihli dilekçesi görüşüldü.

Danışmanı olduğu 2014921038 nolu Hemşirelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Emine ERÇİN'in "6-12 Yaş Grubu Çocuklarda, Sağlık, Hastane, Hemşire ve Doktor Algısının Projektif Resimleme Yöntemiyle İncelenmesi" başlıklı tez çalışması için gerekli etik kurul izinlerinin alınmasına ve durumun Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığına arzına oy birliği ile karar verilmiştir.

Hemşirelik Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Gürsel ÖZTUNÇ

Üye
Prof. Dr. Gürsel ÖZTUNÇ
Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı Başkanı

Üye
Doç.Dr. Evren NAZİK
Doğum ve Kadın Hast.Hemş.Anabilim Dalı Başkanı

Üye
Doç.Dr. Sevban ARSLAN
Cerrahi Hast.Hemşireliği Anabilim Dalı Başkanı

Üye
Doç.Dr. Şenay ÇETİNKAYA
Çocuk Sağl.ve Hast.Hemş.Anabilim Dalı Başkanı

Üye
Yrd.Doç.Dr. Serap TORUN
Hemşirelikte Yönetim Anabilim Dalı Başkanı

Üye
Yrd.Doç.Dr. Sunay ELKAT
Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı Başkanı

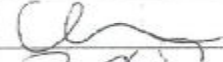
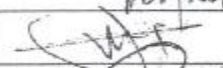
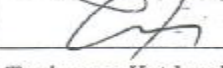
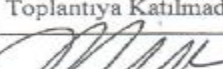
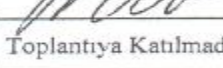
Üye
Öğr.Gör.Dr. Gülşah TANRIVERDİ
İç Hast.Hemşireliği Anabilim Dalı Başkanı

Üye
Öğr.Gör. Sibel Öner YALÇIN
Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı Başkanı

EK-4**Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurul Kararı****T.C. ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ GİRİŞİMSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU**

Toplantı Sayısı	Tarih
54	10 Haziran 2016

KARAR NO 19- Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Anabilim Dalı'nda, Doç. Dr. Şenay Çetinkaya yönetiminde, Mustafa Kara tarafından yürütülmesi öngörülen, "Doğumdan Sonra İlk Kez Tanıştırılan Bebekler ile Babaların Bağlanma Durumu ve İletişim Örüntüsünün İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tez projesi araştırma etiği yönünden değerlendirildi. Toplantıya katılan üyelerin oybirliğiyle uygun olduğuna karar verildi.

BAŞKAN	Doç Dr Selim Kadioğlu Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı	
ÜYELER	Prof Dr Davut Alptekin Tıbbi Biyoloji Anabilim Dalı	
	Prof Dr Dinçer Yıldızdaş Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı	
	Prof Dr Mehmet Kanadaş Kardiyoloji Anabilim Dalı	
	Prof Dr Gülşah Seydaoğlu Biyoistatistik Anabilim Dalı	
	Prof Dr Gürhan Sakman Genel Cerrahi Anabilim Dalı	
	Doç Dr Suat Gezer Göğüs Cerrahisi Anabilim Dalı	Toplantıya Katılmadı
	Av. Zehra Bulut Hukukçu Üye	
	Dr Neşe Kayrın Kurum Dışı Üye	Toplantıya Katılmadı

Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlık Binası, Balcalı 01330 Adana
Telefon: 0322 338 60 60 dahili 3465, Faks: 0322 338 67 22

EK-5

Adana Kamu Hastaneleri Bilimsel Çalışma Onayı

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu
Adana İli Kamu Hastaneler Birliği Genel Sekreterliği

Sayı : 69937107/799
Konu : Bilimsel Çalışma Onayı

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
Sağlık Bilimleri Enstitüsü

İlgi : ŞENAY ÇETİNKAYA'nın 01/07/2016 tarihli TEZ ÇALIŞMASI

Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi Mustafa KARA'nın "Doğumdan Sonra İlk Kez Tanıyıtılan Bebekler ile Babaların Bağlanma Durumu ve İletişim Örüntüsünün İncelenmesi " konulu çalışmasını Adana Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi ile Sağlık Bilimleri Üniversitesi Adana Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesinde yapmak istemesi ile ilgili Girişimsel Olmayan Klinik Araştırma başvuru talebi incelenmiş olup, çalışma sonuçlarının Genel Sekreterliğimize sunulması koşulu ile oy birliği ile uygun bulunmuştur.

Doç.Dr.Orhan GÖRGÜLÜ
Genel Sekreter a.
Tıbbi Hizmetler Başkanı

Adana Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği, Araştırma Geliştirme ve Proje Birimi Hacı Ömer Sabancı Caddesi - Seyhan / Adana Tlf: 0(322) 321 57 52 Faks: 0 322 221 00 20 mail:Basem.Arlier@saglik.gov.tr
Faks No:0322 221 00 20
e-Posta:basem.arlier@saglik.gov.tr İnternet Adresi: B.ARLIER.

Bilgi için:Basem ARLIER

Unvan:Uzman

Telefon No:0(322) 321 57 52

Evrakın elektronik imzalı suretine <http://e-belge.saglik.gov.tr> adresinden 272c4b65-221d-4036-bbec-6e4a3aba5b44 kodu ile erişebilirsiniz.
Bu belge 5070 sayılı elektronik imza kanununa göre güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

1989 yılında Adana’da doğdu. İlkokul, Ortaokul ve Lise eğitimini Adana’da tamamladı. 2009 yılında Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümünde lisans eğitimine başladı. 2012 yılında erasmus programı ile bir dönemini Polonya’da Nicolas Copernicus Üniversitesinde geçirdi. 2013 yılında mezun oldu. 2013 Şubat-2013 Aralık arasında Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Balcalı Hastanesinde görev yaptı. 2014 Şubatta Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı. 2014 Şubatta Sağlık Bakanlığına bağlı Şanlıurfa Balıklıgöl Devlet Hastanesinde göreve başladı. 2014 Eylülde Çukurova Üniversitesi Biyoloji bölümünde eğitim almaya başladı. 2014 Ekim’de Sağlık Bilimleri Üniversitesi Adana Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesinde göreve başladı ve halen görevine devam etmektedir. Evli olup, orta seviye İngilizce bilmektedir.